

Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften.

Underveisevaluering av «Ut på vidda-programmet»

Forfatter | Vigdis Nygaard

Rapport | [Nr. 1-2025] – NORCE Helse og Samfunn

Rapporttittel	Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Underveisevaluering av «Ut på vidda-programmet»
Prosjektnummer	108863-2
Institusjon	NORCE Helse og samfunn
Oppdragsgiver	Landbruksdirektoratet
Gradering	Åpen
Rapportnr.	1-2025
ISBN	978-82-8408-380-3
Antall sider	47
Publiseringsdato	
CC-lisens	CC BY 4.0
Bildekreditering	Skolebesøk hos Sami Siida i Alta – foto: Mediaveien
Kvalitetsansvarlig	Stig Karlstad
Stikkord	Ut på vidda, reindrift, lærings- og omsorgsbaserte tjenester

Forord

Landbruksdirektoratet har på vegne av avtalepartene i Reindrifftsforhandlingene; Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindriftssamers Landsforbund lyst ut en evaluering av «Ut på vidda-programmet». Reindrifftsfamilier har utviklet lærings- og omsorgsbaserte tjenester som tilbys på markedet til offentlig, privat og frivillig sektor. Inntekten fra salg av tjenestene skal bidra til å gi reindrifftsfamilier en tilleggsinntekt.

NORCE fikk tildelt oppdraget etter en anbudskonkurranse i oktober 2024, og har gjennomført en underveisevaluering. Intervjuer er gjennomført i november og desember 2024. Vi takker for et interessant oppdrag, og retter en stor takk til alle som har stilt opp i intervjuer og delt sine erfaringer med evaluatoren.

Vigdis Nygaard
Prosjektleder

Magnus Andersson
Forskningsleder Bærekraftig utvikling i Arktis, NORCE

Sammendrag

«Ut på vidda-tjenesten» finansieres over Reindrifftsavtalen som er en næringsavtale der avtalepartene er reindriften ved Norske Reindriftssamers Landsforbund - NRL og Staten. Ordningene som finansieres over avtalen skal komme reineiere til gode. Årsaken til at avtalepartene har etablert denne ordningen og prioritert den, er at «Ut på vidda» skal støtte opp om den familiebaserte reindriften og gi mulighet for en tilleggsnæring.

Ideen er hentet fra landbrukets «Inn på tunet-program» og har siden 2012 blitt utviklet innenfor en reindrifftskontekst der salg av lærings- og omsorgsbaserte tjenester skal utvikles til en tilleggsnæring for reindrifftsfamilier. Tjenesten er videreutviklet over et drøyt tiår, og ble en fast ordning i 2019. Prosjektledelsen er lagt til Statsforvalteren i Troms og Finnmark, og har en styringsgruppe med representanter fra Landbruks- og matdepartementet, Norske Reindriftssamers Landsforbund, Sametinget og Kommunal- og distriktsdepartementet. Følgende evalueringsspørsmål søks besvart i denne underveisevalueringen:

- Bidrar ordningen til å styrke inntjening til reindrifftsfamilier gjennom råd- og veiledning for etablering, tilrettelegging og drift? Hvilke former for bistand har reindrifftsaktørene mest behov for?
- Bidrar ordningen til å gjøre det reindrifftsbaserte tilbudet av tilrettelagte undervisnings- og omsorgstjenester kjent og attraktivt ute i markedet? Bidrar det til å bygge ned fordommer?
- Bidrar pilotprosjektet til at man får utviklet tilbud som ivaretar uttrykte behov for læring om samisk kultur og reindrift blant barn og unge i pilotkommunene?

Hovedbudskapet fra evalueringen er at «Ut på vidda-programmet» framstår som et godt organisert og samfunnsnyttig program for å skape en tilleggsinntekt for interesserte reindrifftsfamilier gjennom utvikling og salg av lærings- og omsorgsbaserte tjenester. Imidlertid har ikke programmet gitt de ønskede resultatene med hensyn til utvikling av reindrifftsbaserte tjenester som kunne gi økt aktivitet og inntekt. Det var derfor helt nødvendig for programorganisasjonen; programleder og styringsgruppa å sette i gang konkrete tiltak for å snu en negativ utvikling. Etter to år med pilotprosjektet «Reindrifftsåret – åtte årstider i reindriften» har vi sett positive, målbare resultater ved å knytte noen tilbydere til fem pilotkommuner; 1600 barn og unge har fått en unik opplæring i samisk reindrift, kultur og levemåte. Flere titalls lærere har økt sin kompetanse på samiske tema, bringer denne kunnskapen tilbake til sine klasserom og gir flere tusen elever årlig et bedre opplæringstilbud. Alt dette bidrar på sikt til at flere kommuner og skoler får dekket viktige læreplanmål om samisk innhold i Kompetanseløftet 2020 på ulike trinn. Dette har eksponert barn og unge for ny og viktig kunnskap om det flerkulturelle Norge. Andre

effekter av innsatsen som kan komme på sikt, er økt kunnskap om reindrift og samiske verdier hos den oppvoksende generasjon som på sikt kan bygge ned fordommer, hets og konflikter mellom majoritets- og minoritetsbefolkningen. Pilotprosjektet har også bidratt til å gjøre «Ut på vidda-satsingen» bedre kjent i de fem kommunene (Oslo, Trondheim, Gran, Lyngen og Alta) som har deltatt.

Evaluatoren vil anbefale at nåværende prosjektorganisasjon videreføres, og at programlederen fortsetter sitt fokus på tilbydere og bestillere i pilotprosjektet slik at det kan fortsette å gi gode resultater for resten av prosjektperioden. Det må gjøres noen valg om hvor innsatsen skal ligge i forhold til å jobbe for å skaffe flere kommuner og/eller flere tilbydere til pilotprosjektet, noe som vil påvirke programlederens kapasitet til å jobbe mot andre målgrupper og satsinger. Det er viktig at programledelsen involverer tilbyderne i slike diskusjoner.

I pilotprosjektet har kommunen hatt tilgang til tilskuddsmidler, opptil kr 100.000 i året for å kjøpe tjenester, og vi mener at dette har vært et godt grep og gitt bedre og målbare resultater enn den tidligere ordningen hvor programmidlene gikk direkte til tilbydere. For de neste to årene; 2025–2026, bør disse fortsatt kanaliseres til kommuner for å kjøpe tjenester med barn og unge som målgruppe. Likevel bør en starte arbeidet med å vurdere om samme finansieringsmodell kan brukes også på andre målgrupper. Det er viktig at reindriftsfamiliene tar aktivt del i og blir inkludert i disse diskusjonene.

Vi anbefaler at det i programmet fortsatt må være et sterkt fokus på å styrke reindriftsfamilienes kompetanse gjennom en sertifiseringsordning. Særlig må den pedagogiske kompetansen være i fokus slik at formidlingen er tilpasset målgruppen.

Reindriftsfamiliene ser betydningen av å møtes og samarbeide, men i praksis er det liten kontakt ut over nettverkssamlingene i forbindelse med (re)sertifisering. Potensialet for å samarbeide om tilbud er i liten grad utnyttet, og de finansielle virkemidlene i pilotprosjektet har heller ikke premiært samarbeid. Det anbefales at prosjektorganisasjonen har fokus på hvordan tilbyderne kan stimuleres til nettverkssamarbeid, men først og fremst må slikt samarbeid komme nedenfra og være ønsket av tilbyderne selv.

Det ligger et stort potensial i å gjøre «Ut på vidda-tilbudet» bedre kjent i markedet, men det er krevende å være målrettet når markedet og målgruppene kan være så mangt. Evalueringen skisserer hvordan de ulike aktørene i programmet kan bidra til å gjøre programmet bedre kjent.

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag.....	3
1. Bakgrunn for «Ut på vidda»	6
1.1. Pilotprosjektet i 2014	6
1.2. Treårig hovedprosjekt 2016–2018	7
1.3. Fast ordning fra 2019	8
1.4. Mot et pilotprosjekt	8
2. Evalueringens bakgrunn og formål.....	10
2.1. Tolkning av oppdraget	10
2.2. Programteori	11
2.3. Programmets målstruktur	11
2.4. Problemstillinger for evalueringen	13
3. Data og metode.....	14
3.1. Dokumentanalyse.....	14
3.2. Intervjudata	14
3.3. Etiske retningslinjer	15
3.4. Referansegruppe.....	15
3.5. Rapportens oppbygging	15
4. Programorganisasjonen.....	16
5. Utvikling av pilotprosjektet – Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften.....	18
5.1. Kobling mellom pilotkommune og tilbyder.....	18
5.2. Målgruppe og innhold i tilbudet.....	19
5.3. Tall og fakta	23
5.4. Vurderinger fra kommunene	24
6. Reindriftsfamilienes erfaringer med deltakelse i «Ut på vidda»	29
6.1. Stor variasjon i tilbud og omfang	29
6.2. Sertifisering og merkevare.....	31
6.3. Mer nettverksbygging og samskaping?	33
6.4. Stabil finansiering som gulrot.....	33
6.5. Vi vil være med på å bestemme!	35
7. Evaluatorens vurderinger og anbefalinger	36
7.1. Var satsingen på pilotprosjekt riktig mht. måloppnåelse?.....	36
7.2. Prosjektorganisasjonen	37
7.3. Fokus på finansielle virkemidler.....	38
7.4. Styrke kompetansen hos reindriftsfamiliene	39
7.5. Nettverksbygging mellom tilbydere	40
7.6. Hvordan gjøre tilbudet bedre kjent gjennom profilering?.....	40

1. Bakgrunn for «Ut på vidda»

I Reindrifftsavtalen for 2012/13 ble det for første gang satt av midler til et pilotprosjekt for utvikling av en ordning for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Piloten ble utviklet etter inspirasjon fra «Inn på tunet», et program som gir familier med gårdsbruk mulighet til økt sysselsetting gjennom å tilby tilrettelagte velferdstjenester. De samme prinsippene ble overført til en reindrifftskontekst der reindrifftsfamilier gis mulighet til å utvikle en tjeneste som tilleggssnæring til reindrifft, altså en aktivitet som kan føre til økt næringsutvikling og innovasjon, og styrke inntekstgrunnlaget. Lærings- og omsorgsbaserte tjenester forstås som tilrettelagte og kvalitetssikrede velferdstjenester i báikedoallu (husholdet) og siidadoallu (reindrifftsenheten). Tjenestetilbudet skal knyttes til reindrifften, livet og arbeidet rundt reindrifften og gi mestring, utvikling og trivsel. Aktivitetene skal ta utgangspunkt i kunnskap fra samisk kultur og reindrifft. Tilbydere av tjenester, reindrifftsfamilier, skal selge produktet til bestillere av «Ut på vidda-tjenester», og tilrettelegge for brukere. Her er det altså snakk om tre typer aktører; tilbydere, bestillere og brukere.

«Ut på vidda-tjenesten» finansieres over Reindrifftsavtalen som er en næringsavtale der avtalepartene er reindrifften ved Norske Reindrifftssamers Landsforbund – NRL og Staten. Ordningene som finansieres over avtalen skal komme reineiere til gode. Årsaken til at avtalepartene har etablert denne ordningen og prioritert den, er at «Ut på vidda-ordningen» skal støtte opp om den familiebaserte reindrifften og gi mulighet for en tilleggssnæring. Selv om «Ut på vidda» er en permanent ordning er den avhengig av finansiering over reindrifftsavtalen hvert enkelt år.

Det ble nedsatt ei arbeidsgruppe i 2012 oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet og NRL som skulle jobbe videre med ideen. Det er reindrifften sjøl som eier «Ut på vidda-tilbudet», og det er videreutviklet over et drøyt tiår. Vi skal derfor først se på de ulike fasene dette tilbudet har gått igjennom over tid.

1.1. Pilotprosjektet i 2014

Et pilotprosjekt ble gjennomført i 2014 i Finnmark, og skulle teste ut ideen i liten skala for å få erfaringer for videre arbeid. En referansegruppe med medlemmer oppnevnt av Norske Reindrifftssamers Landsforbund – NRL, Sametinget, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet ble oppnevnt, og en rådgiver hos daværende Fylkesmannsembetet i Finnmark ble ansatt som prosjektleder. Det ble satset på to tjenestetilbud; ett innenfor læring rettet mot skoler, og ett innenfor helse og omsorg rettet mot eldre demente. Piloten startet opp med å identifisere interesserte reindrifftsfamilier, og to tilbydere i henholdsvis Tana og Karasjok meldte seg. I rapporten fra prosjektet¹ kommer det fram at det var lettere å finne tilbydere enn å finne kjøpere, og markedet for disse tjenestene var usikkert og krevde aktiv jobbing mot

¹ Fylkesmannen i Finnmark (2014) Lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindrifften. Rapport fra pilotprosjektet «Ut på vidda», utført i 2014.

kommuner. Det var mye å lære av «Inn på tunet», men ikke alt lot seg overføre til en reindriftskontekst. Pilotprosjektet dannet likevel et grunnlag for å jobbe videre med «Ut på vidda», men det var behov for ytterligere kartlegging av aktuelle aktører.

Rapporten fra pilotprosjektet skisserer også ulike løsninger til fremtidig organisering av tilbudet; et tidsbegrenset treårig prosjekt med egen prosjektleder som dekker hele landet, alternativt kan det organiseres som en del av «Inn på tunet» satsingen hos Finnmark fylkeskommune, eller en del av arbeidsoppgavene til Fylkesmennenes landbruksavdeling i Nord-Norge. En annen mulighet var å legge det til Fylkesmannens reindriftsavdeling, alternativt til Samisk Høgskole, eller som en gren av «Inn på tunet» sitt Matmerk system med egen fagansvarlig. En mulighet lå også i å oppfordre de fem nordligste fylkene til å innvilge utredningsmidler for å legge til rette for ny organisering av nettverksutvikling.

1.2. Treårig hovedprosjekt 2016–2018

I januar 2016 startet det som skulle bli et treårig prosjekt, og gi et grunnlag for å på sikt vurdere en permanent ordning. Administrativt ble prosjektet lagt til Fylkesmannen i Troms i nært samarbeid med de andre fylkesmannsembetene i Finnmark, Nordland og Trøndelag, og den tidligere referansegruppa fra pilotprosjektet fikk rollen som styringsgruppe for prosjektet. Organiseringen fra pilotprosjektet ble altså videreført med base hos fylkesmannen, men nå med flere fylkesmannsembeter involvert. Prosjektlederen ble styringsgruppas sekretær, og i samarbeid ble det utviklet en prosjektplan². Formålet var å:

- Utvikle og tilby velferdstjenester i reindriften slik at det kan styrke inntekstgrunnlaget for reieiere
- Imøtekomme brukernes behov for læring, mestring, trivsel og tilhørighet til samisk kultur, dagligliv og arbeid
- Bidra til at kjøper/bestiller får flere muligheter til å gi variert og tilrettelagt undervisnings- og omsorgstjenester til enkeltpersoner og grupper i befolkningen som trenger det

Prosjektet ble nå utvidet til hele reindriftsområdet med et potensiale for å nå interesserte bestillere og tilbydere i noen av de 140 norske kommunene hvor det drives reindrift. Målgruppene for potensielle kjøpere ble utvidet til NAV, BUF-etat, kommuner mht. grunnskoler og helse/sosial, fylkeskommuner mht. videregående opplæring, utdanningsinstitusjoner og privatpersoner.

Nå ble det også etablert et system for kvalitetssikring av reindriftsfamilienes kompetanse ved å arrangere kurs i HMS, førstehjelp, mattrygghet, smittevern og samisk kulturformidling, og det ble etablert en midlertidige økonomiske støtteordninger etter samme prinsipp som «Inn på tunet» der reindriftsfamiliene kan søke om etableringstilskudd.

Prosjektlederen jobbet aktivt for å markedsføre ordningen til aktuelle kjøpere, og besøkte i alt 10 kommuner i alle de fire fylkene, og fikk kunnskap om uttrykte behov for tjenester.

² Prosjektplan 2016–2018. Lærings- og omsorgstjenester i reindriften.

Målet var å få 8 tilbydere i sving, og resultatet etter tre år ble 18 reindriftsfamilier med tilbud³. Det ble parallelt jobbet med å få til en råd- og veiledningstjeneste for reindriftsfamiliene.

Ved prosjektets slutt ble det utarbeidet et notat (datert 01.12.2018) hvor det igjen ble vurdert ulike måter å videreføre satsingen på. Alternativene var å videreføre prosjektperioden i 2–3 nye år med samme organisering, eller legge «Ut på vidda» inn i fylkesmennenes oppgaveportefølje i de fire fylkene; enten under landbruksavdelingen eller reindriftsavdelingen. Dette kunne gjøres ved fylkesvis organisering, eller at et fylkesmannsembete fikk koordineringsoppgaven. Det siste alternativet var å overføre prosjektet til Sametinget.

1.3. Fast ordning fra 2019

Våren 2019 gjorde styringsgruppa en beslutning om videreføring av prosjektet som en fast ordning, altså med en organisering under fylkesmannen i det nå sammenslåtte Troms og Finnmark embetet. Mye av det påbegynte arbeidet fra prosjektperioden ble videreført, og det ble arrangert et 40 timers godkjenningskurs i november/desember 2019 hvor de første reindriftsfamiliene tok kurs i kvalitetssikring av tjenestene gjennom matsikkerhet, HMS og formidling av samisk kultur. På slutten av 2019 var 26 familier registrert som tilbydere, de aller fleste med fullført godkjenningsordning⁴.

Nå begynte arbeidet med en mer langsiktig planlegging og utforming av strategiplaner, den første for årene 2020–21. Formålet var å legge til rette for en felles forståelse og grunnlag for framtidige prioriteringer i styringsgruppa. I 2020 kom korona-pandemien som påvirket alt «Ut på vidda – arbeidet». Ingen tilbydere kunne ta imot gjester/brukere, og alle interne møter/samlinger og kompetanseheving av tilbydere ble utsatt flere ganger. I tillegg opplevde store deler av reindriften en beitkrise vinteren 2021/22, som tok fokus bort fra andre aktiviteter. Etter at forgjengeren ble pensjonist, ble det i januar 2021 ansatt en ny programleder med kontorsted i Vadsø hos det som nå skulle hete Statsforvalter i Troms og Finnmark. Listen over godkjente reindriftsfamilier som tilbydere av «Ut på vidda-tjenester», har i perioden fram til slutten av 2023 ligget stabilt på 23 familier hvorav tre var under godkjenning⁵.

1.4. Mot et pilotprosjekt

Etter en periode med lite aktivitet, var det behov for både å få til en restart etter korona-pandemien, og å tenke nytt i forhold ordningen. Styringsgruppa diskuterte det som framstod som den største utfordringen: Mange reindriftsfamilier var registrert som tilbydere, flere av disse hadde mottatt tilskudd for å bygge opp tjenesten, men høyst få hadde fått i gang et tilbud med et volum som kunne bidra som en vesentlig tilleggsgnæring. Noen få hadde ingen aktivitet overhodet. Det var tydelig at flere trengte bistand til å finne

³ Tallene er hentet fra skriv fra fylkesmannen: Prosjekt Ut på vidda – Innspill til R-avt.2020/2021 datert 20.12.2019.

⁴ Ibid.

⁵ Tallene er hentet fra årsrapport 2022 og 2023.

potensielle kjøpere å inngå et langsiktig samarbeid med, samtidig som det var en forventning fra programorganisasjonen om at tilbyderne selv tok initiativ til å selge sine tjenester i markedet.

Tanken ble implementert i Reindrifftsavtalen for 2022/23 hvor avtalepartnerne ble enige om å øke innsatsen for å få opp aktivitetsnivået og lønnsomheten hos de tilbyderne som alt var etablert, og gjøre tiltaket bedre kjent. Med disse føringene valgte styringsgruppa å etablere et pilotprosjekt Reindrifftsåret – de åtte årstidene i Reindrifften», som skulle gå fra 2023 til 2026.

2. Evalueringens bakgrunn og formål

I Reindriftsavtalen for 2024/25 ble avtalepartnerne enige om at det skal gjennomføres en evaluering av ordningen. Den skal omfatte:

- En vurdering av om ordningen har bidratt til å nå formålet.
- En vurdering av prosjektet «Reindriftsåret – de åtte årstider».
- Forslag til eventuelle justeringer av innretning og administrasjon av ordningen.

Landbruksdirektoratet lyste ut evalueringen i begynnelsen av august 2024, og NORCE fikk tildelt oppdraget etter en anbudskonkurranse. Kontrakt ble underskrevet i 08.10.2024. Evalueringen er gjennomført innenfor en ramme på ett månedsverk.

2.1. Tolkning av oppdraget

NORCE tolker oppgavebeskrivelsen for evalueringen som et ønske om å evaluere både det permanente programmet «Ut på vidda», som ikke har noen konkret sluttdato, og det tidsavgrensa pilotprosjektet «Reindriftsåret – de åtte årstidene i reindriften», som gjennomføres 2023–2026. Siden begge er pågående satsinger, tolker vi dette som et ønske om en **underveisevaluering** der resultatet av evalueringen skal brukes for å kunne endre kursen underveis. Underveisevalueringer kan brukes som et kunnskapsgrunnlag for endring eller justering. Evalueringer kan ha mange ulike former med ulike tidshorisonter. Her er det snakk om å evaluere et program og et pilotprosjekt slik det har fungert fram til i dag, altså en underveisevaluering, men også å se framover for å vurdere behovet for mulig endringer i innhold, struktur, form og organisering. Det er vår forståelse at denne evalueringen primært skal brukes som et hjelpemiddel for å kunne justere innhold og formidling av programmet/pilotprosjektet, så vel som organisering av arbeidet, basert på tilbakemeldinger og identifiserte behov, hos tilbydere, bestillere, brukere og programorganisasjon.

Siden «Ut på vidda-programmet» og pilotprosjektet Reindriftsåret har litt ulike mål og målgrupper, må evalueringsmetoden tilpasses dette. «Ut på vidda» har over 10 år hatt en ganske vid målgruppe og potensiell bestillergruppe som har gitt tilbyder fleksibilitet i utarbeidelsen av tilbudet, men kanskje også utfordringer med å finne rett målgruppe og få volum/tilstrekkelig inntekt på bestillingene. Det tidsavgrensa pilotprosjektet er derimot mye mer konkret på målgruppa barn og unge, og innholdet i tilbudet skal passe inn i læreplanverket slik at kommunene kan gjøre en konkret bestilling knyttet til for eksempel å oppnå mål i enkelte klassetrinns læreplan. Slik sett vil pilotprosjektet være mer «bestillerstyrt» og kanskje stille andre kompetansekrav til utvikling av nye tilbud hos tilbyder for å nå læreplanmålene. Slike bestillinger kan være krevende kompetansemessig og kapasitetsmessig, men også ha potensialet for å gi større forutsigbarhet mht. volum og inntekt. Vi vurderer det slik at evalueringen skal se på utviklingen av ordningen «Ut på vidda» over tid, men med et hovedfokus på de siste årene og pilotprosjektet. Særlig viktig blir det å se på hvilke fordeler og ulemper en satsing mot barn og unge gjennom

pilotprosjektet har hatt, samt hvilke utfordringer og muligheter det har gitt for reindriftsfamiliene. Videre blir det viktig å få kunnskap om hvordan kommunene som bestiller opplever tilbudets kvalitet og organisering.

2.2. Programteori

Programteori er et velkjent begrep innenfor evalueringslitteraturen for å beskrive hvordan tiltak, eller program virker, og for å kunne si noe om deres antatte effekt. Programmet forventes å bidra til ønskede resultater, og programteori sier noe om hvilke mekanismer og kontekstuelle forhold som påvirker måloppnåelsen. Ofte er det prosjekteiers oppfatning av hvordan og hvorfor tiltakene som er valgt, skal gi de ønskede resultater, som fremstilles. Fremstillingen har gjerne karakter av «hvis-så» påstander som kan oppfattes som forsøk på å spesifisere de logiske forbindelsene mellom mål og midler, og de betingelsene som må være til stede for at disse målene skal nås. Funnel og Rogers⁶ skiller mellom en programteoretisk handlingsteori og en endringsteori. Mens handlingsteorien omhandler de aktiviteter som inngår i tiltaket (for eksempel utvikling av pedagogiske tjenester om reindrift til barn og unge, samt kompetanseheving og veiledning av lærere), handler endringsteorien om forståelsen av hvilke endringsmekanismer som skal føre til den ønskede endringen (skaffe seg kunder på egen hånd, kvalitetssikre tjenestene, inngå langsiktige kontrakter). Aktivitetene som planlegges må utløse et endringspotensiale hos de involverte aktørene, til syvende og sist forankret i en teori om hva som gjør at folk endrer holdninger og atferd.

En programteori fremstilles gjerne skjematisk i form av en logisk eller kausal modell hvor problembeskrivelse, tiltak/virkemidler og resultater på kort og lang sikt beskrives. De logiske modellene blir slik sett redskaper for å tydeliggjøre programteorien i tiltaket. Ofte beskrives det også noen betingelser som må være oppfylt for at tiltakene/virkemidlene som introduseres, skal kunne virke etter hensikten.

2.3. Programmets målstruktur

Hensikten med evalueringen er altså å belyse i hvilken grad «Ut på Vidda-ordningen» har fungerer i tråd med formålet. **Formålet** finner vi skissert i strategiplanen: Å være en lønnsom tilleggsnæring for reindriftsfamilier i reindriftsfylkene og skape fornøyde kjøpere og brukere av lærings- og omsorgstjenester.

I evalueringen har vi valgt å ta utgangspunkt i de skisserte **målene** i den siste strategiperioden 2023–2026. Ordlyden er noe endret fra forrige strategiperiode ved å presisere behovet for et mer aktivt arbeid mot potensielle kjøpere og bringe inn synliggjøring og omdømmebygging for reindriften.

1. Ut på vidda skal bidra til å styrke inntjeningen til reindriftsfamilier gjennom råd og veiledning for etablering, tilrettelegging og drift.

⁶ Funnell, S. C. & Rogers, P. J. (2011). Purposeful program theory: Effective use of theories of change and logic models. San Francisco: Jossey-Bass/Wiley

2. Ut på vidda skal arbeide for å øke innsatsen mot potensielle kjøpere for å øke etterspørselen av tjenestene.
3. Ut på vidda skal bidra til positiv synliggjøring og omdømmebygging for reindriften og det samiske samfunnet.
4. Ut på vidda skal arbeide for at kjøpere av tjenestene får flere muligheter til å gi varierte og tilrettelagte undervisnings- og omsorgstjenester til enkeltpersoner og grupper i befolkningen som trenger det.

Disse målene skal gi følgende resultater:

- Inntil 30 godkjente reindriftsfamilier som kan tilby lærings- og omsorgstjenester.
- Kommunene som har etablerte, aktive og motiverte UPV-reindriftsfamilier, skal ha kjennskap til deres tilbud.
- Ut på vidda skal gi flere barn og unge i reindriftsfylkene tilgang til kunnskaper om det samiske folket, kulturen, historien, tradisjoner og reindriften.

I den samme strategiplanen står **Pilotprosjektet oppført som et tiltak med egne hovedmål**. Disse harmonerer med målene i Programmet, men er noe mer spisset og konkretisert.

- Økt aktivitet og lønnsomhet for de reindriftsfamiliene som ønsker å satse på Ut på vidda som en tilleggsnæring.
- Gi barn og unge et unikt undervisningsopplegg hvor bruken av natur- og kulturressurser skal bygge på samisk kultur og tradisjoner, med faglig forankring i læreplanverket for skolene i de relevante fagområdene; språk, kultur/samfunn, historie og naturfagene.
- Øke kunnskapen i lokalsamfunnene om det samiske samfunnet, fremme forståelse for reindriften og bidra til konfliktdepping.

Følgende delmål er skissert:

- Synliggjøre UPV-tilbudene blant innkjøperne og bestillere
- Styrke kontakten mellom UPV-tilbydere, kommunen og skolene.
- Bygge tilbyderkompetanse blant UPV-reindriftsfamilier.
- Avdekke behov for kompetanse blant tilbydere.

2.4. Problemstillinger for evalueringen

Basert på programmets og pilotprosjektets målstruktur, samt programteoriens forsøk på å strukturere evalueringen, ligger hovedfokuset på tre aktører;

- Reindriftsfamilier/tilbydere
- Kjøpere/bestillere – offentlig sektor eller andre
- Programorganisasjonen med programleder, styringsgruppa og avtalepartene

Deres dialog og samskaping av et reindriftsbasert tilbud som markedet etterspør, er forventet å gi et positivt resultat for brukerne av tjenestene.

Vi vil belyse følgende evalueringsspørsmål:

1. Bidrar ordningen til å styrke inntjening til reindriftsfamilier gjennom råd- og veiledning for etablering, tilrettelegging og drift? Hvilke former for bistand har reindriftsaktørene mest behov for?
2. Bidrar ordningen til å gjøre det reindriftsbaserte tilbudet av tilrettelagte undervisnings og omsorgstjenester kjent og attraktivt ute i markedet? Bidrar det til å bygge ned fordommer?
3. Bidrar pilotprosjektet til at man får utviklet tilbud som ivaretar uttrykte behov for læring om samisk kultur og reindrift blant barn og unge i pilotkommunene?

3. Data og metode

3.1. Dokumentanalyse

Det foreligger en rekke rapporter fra «Ut på vidda-programmet» og pilotprosjektet Reindriftsåret – de åtte årstider. Både prosjektplaner og sluttrapporter fra de ulike periodene er gjennomgått, samt strategiplaner for de to periodene 2020–2021 og 2023–2026. Det finnes også årlige innspill til avtalepartnerne med status og budsjettbehov og årsrapporter med regnskap og neste års budsjettbehov utarbeidet av programleder. Årsrapportene inneholder også en oversikt over antallet tilbydere av «Ut på vidda-tjenester». De fleste dokumentene er fra perioden etter 2019, og vi har i mindre grad studert eldre prosjektdokumenter. I tillegg er det produsert nyhetsbrev, hjemmesider, og facebook-gruppe. Dette er altså prosjekt/programinterne dokumenter og medier.

I tillegg har de fem pilotkommunene som har deltatt i 2023 og 2024 produserte ulike dokumenter som gir innsikt i innhold, omfang og økonomi ved tjenestene de har kjøpt. Dette omfatter kravspesifikasjon ved bestillinger av tjenester, undertegnede avtaler med tilbydere, samt rapportering etter gjennomføring. Til slutt har vi hatt tilgang på noen leverte tilbud fra reindriftsfamiliene, og har sjekket tilbydernes hjemmesider/facebook-sider for informasjon om deltakelse i programmet. Disse dokumentene har vært viktige for å kunne utarbeide intervjuguider.

3.2. Intervjudata

Intervjudata med tilbydere, bestillere og prosjektorganisasjonen har vært den viktigste kilden for få fram ulike synspunkter på programmet og gjøre gode vurderinger av organisering, innhold og resultater. Samtidig er rammene for evalueringen begrenset, og som evaluator må en foreta et utvalg. Det er gjennomført intervjuer med representanter for seks reindriftsfamilier som har vært involvert i prosjektet. De fleste har deltatt i pilotprosjektet, mens to ikke har gjort det. Det er forsøkt å få til en god geografisk spredning i utvalget av tilbydere, samt ulik lengde på deltakelsen i programmet. Noen har vært med helt fra begynnelsen, mens andre har kommet til de siste årene. Ingen er helt nye, og har derfor erfaring å dele. Det er gjennomført tre intervjuer med programlederen hos Statsforvalteren, og fire av fem representanter i styret er intervjuet. Dessverre har det ikke vært mulig å komme i kontakt med representanter fra avtaleparten NRL. Det er gjennomført intervjuer med kontaktpersoner i alle de fem kommunene som deltar i pilotprosjektet, og i én var det nødvendig å snakke med to personer. Foruten to intervjuer som ble gjennomført fysisk, ble resten gjennomført på Teams eller telefon da det ikke er ressurser til å foreta reiser i dette evalueringsprosjektet. Til sammen er det gjennomført 19 intervjuer.

3.3. Etske retningslinjer

Evalueringsprosjektet med infobrev og intervjuguider er meldt inn til SIKT (kunnskapssektorens meldetjeneste for behandling av forskningsdata) for vurdering av behandling av personopplysninger. Navn og kontaktinfo til informanter er formidlet til NORCE fra Statsforvalter i Troms og Finnmark. Alle som er intervjuet har fått skriftlig informasjon om prosjektet på forhånd, og har fått tilsendt intervjuguide. De har fått opplysning om at intervjuet kan tas opp og behandles kun av forskeren som har gjennomført intervjuet. Lydfiler og notater slettes etter at prosjektet er avsluttet. Deltakelse i prosjektet er frivillig, og informantene har hatt mulighet til når som helst å trekke seg fra prosjektet.

Evalueringen er skrevet på en slik måte at det ikke skal være mulig å identifisere hvem som er intervjuet og har kommet med uttalelser. Det er en rekke offentlige aktører som har deltatt i prosjektet, både blant kjøpere av tjenester og styringsgruppa og prosjektorganisasjonen. Informantene vil ikke nevnes med navn, men de offentlige institusjonene (som kommuner) vil omtales for å få fram forskjeller mellom ulike bestillere. Dessuten vil vi enkelte steder i rapporten bruke sitater for å få fram viktige poenger, men aldri der det snakkes om en konkret bestiller, bare der hvor tema behandles på overordnet nivå.

Når det gjelder reindriftsfamiliene som deltar i prosjektet er det gjort mye for å ikke avdekke identiteten og nevne de med navn/bedrift. Vi har derfor valgt å omtale familiene ut ifra geografisk plassering, for eksempel en tilbyder fra Finnmark eller fra Trøndelag, men vi vet at forholdene er små og at den som ønsker det kan finne fram til hvem som er aktive i området. Kritiske uttalelser er forsøkt generalisert og satt inn i en større sammenheng der de konkrete temaene tas opp.

3.4. Referansegruppe

I utlysningen av oppdraget står det at styringsgruppa, samt representant fra Statsforvalter i Troms og Finnmark og Landsbruksdirektoratet, skal fungere som en referansegruppe for evalueringen. Det har ikke vært mulig å samle hele styringsgruppa, men enhver er gitt mulighet til å komme med innspill til opplegget i oppstartsfasen, og et rapportutkast har vært til gjennomlesing med mulighet for korrigering og kvalitetssikring på slutten av evalueringsperioden. Foreløpige resultater fra evalueringen har vært presentert på Teams for deltakere i reindriftsforhandlingene, også med mulighet til å komme med innspill.

3.5. Rapportens oppbygging

Videre i rapporten vil vi gå gjennom Ut på viddas programorganisasjon i kapittel 4, utviklingen av et pilotprosjekt med vurderinger fra pilotkommunene i kapittel 5, mens kapittel 6 tar for seg reindriftsfamilienes syn på programmet og egen deltakelse. Kapittel 7 sammenstiller evaluatorens vurderinger, og anbefalinger.

4. Programorganisasjonen

Ut på vidda-programmet har altså hatt en organisasjon som har ligget fast over tid med en programleder ansatt på Landbruksavdelingen hos Statsforvalter i Troms og Finnmark. Programlederen tar seg av det daglige arbeidet, har kontakten med tilbyderne/reindriftsfamiliene og innhenter informasjon om hvilke behov de har for kompetansehevende kurs, gjennomfører en sertifiseringsordning, styrer programmets økonomi og er saksforbereder til styringsgruppa. I tillegg har programlederen ansvaret for å drifte en digital prosjektside, en Ut på vidda-facebookgruppe og utgi nyhetsbrev. Etter at pilotprosjektet Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften ble etablert, har også mye av kapasiteten gått til å motivere kommuner til å være med og følge disse opp for å inngå avtaler med tilbydere.

Avtaleparten Landbruks- og matdepartementet oppnevner en representant til styringsgruppa, og Norske Reindriftsamers Landsforbund – NRL oppnevner to. I tillegg har Kommunal- og distriktsdepartementet – KDD én representant og Sametinget har én fra Avdeling for kultur, næringsutvikling og direktetilskudd. Representantene i styringsgruppa har ikke en fast funksjonstid. Flere har fungert over mange år, mens en er forholdsvis ny. Styringsgruppa har rundt 2–3 møter i året, noen digitale og andre fysiske, med mulighet til å innkalle til flere etter behov. I intervjuer med representantene går det fram at styringsgruppa har en bra sammensetning og de som møter er engasjerte og bidrar med viktig kunnskap. Dessverre har en av de NRL-oppnevnte representantene med verv i organisasjonen deltatt lite i den siste tiden, noe som er synd da kanalen inn til NRL kunne vært vedlikeholdt med bedre kommunikasjon gjennom denne representanten. Det blir også framhevet som svært viktig at styret har en representant som selv er tilbyder av reindriftsbaserte tjenester og bidrar inn i styringsgruppa med mye god og relevant kunnskap sett fra tilbydernes side. Selv om vedkommende er oppnevnt av NRL, har hen ikke verv i organisasjonen. Noen av styringsgruppas representanter kan tenke seg hyppigere møter, mens andre synes det er passe slik det er i dag. De setter også pris på god saksforberedelse og tidsnok utsendelse av papirer fra programlederen i forkant av møtene.

I desember rapporterer programorganisasjonen til avtalepartnerne i Reindriftsforhandlingene om hva som er gjennomført i løpet av året og forbruket av midler i programmet. Innspillene fra programleder og styringsgruppen til Reindriftsforhandlingene gir videre en anbefaling om innretning og ramme for neste år. Avtalepartene fastsetter så den økonomiske rammen, gir de overordnede føringene, og tar stilling til eventuelle nye strategiplaner. Gjeldende strategiplan er for 2023–2026.

Det er verdt å merke seg at styringsgruppa som en konsekvens av pilotprosjektet legger opp til en særlig prioritering av tiltak som får opp aktivitetsnivået og lønnsomheten hos de tilbyderne som **allerede** er etablert og sertifisert. Det er også et tydelig signal fra avtalepartene at aktive tilbydere skal prioriteres med fokus på **økt inntjening**. En direkte konsekvens av dette, er at tilbydere som over tid ikke har vist interesse og som ikke har aktivitet, ikke bli prioritert i oppfølgingen. I praksis betyr det at de ikke vil bli invitert til å levere tilbud til kommunene under pilotprosjektet, og uten å delta på resertifiseringskurs, vil de miste muligheten til å bruke «Ut på vidda-sertifiseringen» i sin markedsføring. Dette

valget har fått den konkrete konsekvensen at antallet tilbydere på lista er betydelig redusert. Fra 23 tilbydere på slutten av 2023 er antallet redusert til 12 høsten 2024. Med så få tilbydere har programorganisasjonen gjennom pilotprosjektet avdekket utfordringer med at det ikke finnes sertifiserte tilbydere der et potensielt marked med bestillere som er interessert i å kjøpe tjenester, faktisk er lokalisert. Programlederen har derfor parallelt jobbet med å få på plass nye tilbydere med god geografisk spredning. Av de 12 på lista er 3 nye som er under godkjenning. Programlederen har prioritert oppfølgingen av disse og de allerede aktive på lista. Gjennom (re)sertifiseringskurs i august 2024 har tilbyderne både styrket sin kompetanse for videre deltakelse i programmet og fungerer samtidig som møteplass for nettverksbygging med andre tilbydere og noen bestillere.

En viktig del av denne evalueringen er nettopp å se på om denne ganske omfattende endringen i prosjektorganisasjonens prioriteringer med tettere oppfølging av et mindre antall tilbydere som kan levere mot skoleverket, har bidratt til en bedre måloppnåelse. I henhold til programteorien referert i kapittel 2 er vi på utkikk etter en logisk forbindelse mellom endring i mål og midler og oppnådde resultater og effekter. Hvilke synspunkter har aktørene på disse sammenhengene?

5. Utvikling av pilotprosjektet – Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften

I 2022 besluttet styringsgruppa og avtalepartene å igangsette et pilotprosjekt i perioden 2023–26 med en konsentrert innsats hvor «Ut på vidda-tilbudet» skulle rettes mot skoleverket. Ønsket var å få til en tettere oppfølging av noen tilbydere som skulle kobles direkte til aktuelle kommuner og deres skoler. Dette kapittelet skal se på hvordan piloten ble utviklet og gjennomført i de to første årene 2023 og 2024.

Reindriftsfamiliene i pilotprosjektet skulle utvikle et undervisningsopplegg rettet mot barn og unge hvor bruken av natur- og kulturressurser skal bygge på samisk kultur og tradisjoner, med faglig forankring i læreplanverket for skolene i de relevante fagområdene; språk, kultur/samfunn, historie og naturfagene. Opplegget svarer på en økt etterspørsel etter kunnskap om samiske tema som trengs i skoleverket for å knytte undervisningen opp mot læreplanmål i Kunnskapsløftet 2020.

Pilotprosjektet må ses på som en dreining av «Ut på vidda-tilbudet» mot en **konkret målgruppe – barn og unge**, for å utvikle et kvalitativt godt tilbud som etterspørres i skolen, skape en tettere kontakt og forpliktelse mellom tilbyder og bestiller av «Ut på vidda-tjenester». Samtidig har det gitt en mulighet for **profilering** av programmet. Dette kapittelet har fokus på pilotkommunene og det er deres synspunkter framkommet i intervju og rapporter som er grunnlaget for teksten.

5.1. Kobling mellom pilotkommune og tilbyder

Informasjon og forespørsel om å delta i pilotprosjektet ble sendt ut fra programlederen ved Statsforvalteren til noen utvalgte kommuner høsten 2022. Målet var å få etablert et tilbud for sju kommuner. Dette krevde mye arbeid fra programlederens side for å få kommunene til å forstå opplegget og forutsetningene for deltakelsen. Etter en omfattende dialog og besøk i kommunene, stod prosjektet igjen med fem kommuner som ville være med videre; Oslo, Alta, Trondheim, Lyngen og Grane. I tillegg var det kontakt med Hammerfest, Sortland, Tromsø og Harstad, men disse har ikke ønsket å delta, primært av kapasitetsårsaker.

Neste steg for pilotkommunene var å definere ønsker for opplegget og utarbeide en skriftlig bestilling. De ble veiledet av programlederen som igjen formidlet dette til aktuelle tilbydere. Tilbyderne ble oppfordret til å sende sine tilbud til kommunen og var slik sett i en konkurransesituasjon seg imellom, noe som fordrer fokus på kvalitet og pris. Kommunen valgte så det tilbudet som best kunne svarer på ønskene, men et annet viktig kriterium var nærhet til tilbyder da lange reiser ville bli både dyre og spise av knappe tidsressurser. Det ble arrangert Teams-møter mellom tilbyder og bestiller, og programlederen fra Statsforvalteren deltok for å gi gode råd og finne et opplegg som begge parter kunne enes

om slik at en avtale kan underskrives. I utgangspunktet så en for seg at samarbeidet skulle gå over minst 3 år, men i praksis ble det tegnet kontrakt for ett år av gangen da få kommuner kan inngå langsiktige avtaler pga. utfordrende kommuneøkonomi. Det var også mulig å trekke seg fra kontrakten med 6 måneders oppsigelsestid.

Den økonomiske gulrota for pilotkommunenes deltakelse har vært et tildelingsbrev på opptil 100.000 i året for bruk til å kjøpe «Ut på vidda-tjenester» hos tilbydere. Det var altså kommunen som fikk tilgang på midlene gjennom Statsforvalter, og ble ansvarlig for bruk og rapportering. Inntil 70 % av kommunens utgifter kan dekkes av tilskuddet. Hvis kostandene overstiger summen som kan tildeles i tilskuddet, vil egenandelen blir større.

5.2. Målgruppe og innhold i tilbudet

De fem pilotkommunene har valgt litt ulike målgrupper og omfang for tiltaket, og her følger en kort beskrivelse av hovedelementene i tilbudet og hvordan dialogen med tilbyder ble opprettet og vedlikeholdt.

Lyngen er en liten kystkommune i Nord-Troms med rundt 2700 innbyggere. Kommunen ønsket en praktisk skoledag hvor elevene er ute og får være med på reinsamling, merking og slakting. Ønskene og prioritering av målgrupper har vært diskutert på rektormøter, og oppfølgingen har vært lagt til rådgiver i oppvekst- og kulturetaten. De fikk kun inn ett tilbud fra en tilbyder med tilhold i Lyngen, noe som også var praktisk da reiseveien ikke ble så lang. Kommunen har valgt å gi «Ut på vidda-tilbud» til alle 8. klassinger i kommunen, og dette inkluderer to skoler; Eidebakken på Lyngseidet og Leangen ved Sør-Leangsbotn. 8. klasse får tilbud både høst og vår, slik at det til sammen gis to hele skoledager med opplæring. I 2023 deltok 34 elever, og i 2024 deltok 32 elever. Elevene har vært på besøk i reingjerdet. De har fått introduksjon i de åtte årstidene og deltatt på merking av kalver og slakteuttak. Det har vært aktivitetsdag med slakting og tilberedning av mat i felt. Elevene har observert avliving, slakting, flåing og partering av rein og deltatt der det var mulig. De har tatt vare på skinn og hengt det opp til tørk sammen med slakta klover og hoder av rein. De har vært med på å ta vare på blod og innmat, og tilberedt mat på bål eller i gamle og smakt på dette. De har lært om samiske myter og sagn. I 2024 ble tilbudet utvidet ved at 9. klasse (20 elever) har hatt duodji-aktiviteter i klasserom som videreføring av opplegget og elevene har laget lys av hornene til reinen.

Rektor ved de to skolene og koordinator i kommunen har hatt evalueringsmøter med tilbyder hvor innspill til forbedringstiltak har vært drøftet. I Rapporten blir det påpekt at kommunen og elevene er godt fornøyd med aktivitetene, og elevene har vært med på å lete opp spor etter samiske tilstedeværelse og kulturminner i kommunen. Dette har skapt større bevissthet om det samiske og reindriften spesielt i området.

Grane kommune på Helgeland i Nordland har knapt 1500 innbyggere og har én barne- og ungdomsskole med ca. 130 elever. Kommunen ønsket gjennom deltakelsen å gi elevene kunnskap om reindrift, samisk kultur og bærekraftig forvaltning av naturen med et samisk perspektiv. Valg av målgruppe ble diskutert mellom kommunalsjef oppvekst, rektor og lærere, og de ønsket at tilbudet skulle organiseres slik at alle elever får delta i løpet av skolegangen. Administrativt følges ordningen opp av kommunalsjef oppvekst. En forespørsel ble sendt ut til aktuelle tilbydere via Statsforvalteren. I utlysningen var det

henvist til kompetansemålene som skulle dekkes for de aktuelle trinnene. Kommunen fikk svar fra et par tilbydere, men valgte den som var lokalisert i kommunen av praktiske årsaker. Det var en dialog i forkant for å avstemme ønsker og tilbud samt rådgivning fra programleder fra Statsforvalter for å knytte aktiviteter til trinnenes læreplanmål.

Høsten 2023 fikk to klasser et to dagers tilbud i forbindelse med samisk språuke. 6. trinn fikk én dag, mens 10. trinn fikk et tilbud over to dager. Begge trinnene lærte om reindrift og oppgaver i reindriften og de fikk lage tradisjonell samisk mat. 10. trinn hadde i tillegg en tradisjonell samisk håndverksdag på plassen til tilbyderen. Hver av gruppene har vært på ca. 15 elever. Tilbyder har samarbeidet med en aktør i området som har tamrein, og elevene har fått nærkontakt med rein, noe som ellers er vanskelig å få til da tilbyder ikke har rein i gjerde på høsten. I utgangspunktet var det ønsket om at elevene skulle delta i slakt, men dette ble valgt bort av kostnadshensyn. Etter første runde ga kommunen innspill om et forbedringspotensial i opplegget, og neste år var opplegget forbedret. Kommunen ønsker å videreføre tiltaket på samme nivå om virkemidlene videreføres og tilbyder kan levere et kvalitativt godt tilbud.

Alta kommune i Finnmark har knapt 22.000 innbyggere og 16 grunnskoler. Etter at kommunen fikk henvendelsen om å delta ble dette diskutert i rektorsamling og skoleteam, og alle lærere fikk mulighet til å komme med innspill. De ønsket noe praktisk og relevant som ikke kan formidles via klasserommet. Kommunen ønsket i sin bestilling å ha fokus på reindrift og slakting, fra tradisjonell kunnskap til dagens måte å livnære seg på, samt joik og matkunnskap. Det kom inn flere tilbud, og kommunen hadde møter med alle tilbyderne. Den aktøren som ga det beste tilbudet og var lokalisert i kommunen ble valgt. Det var særlig den sterke pedagogiske kompetansen og refleksjon rundt metode som ble utslagsgivende for valget, men også nærheten som letter transportkabelen.

Kommunen har mange skoler, og i 2023 valgte kommunen å gi et tilbud til alle 5. klassinger – totalt 287 elever, og dette ble videreført i 2024 med 275 elever. Dette ble organisert i grupper på 25 elever som var der av gangen – totalt 12 dager. Alle besøkene har vært om høsten i slakteperioden. Elevene har sett film om slakt og flåing av rein, de har vært med på partering og laget mat av kjøttet. Videre har de matet rein, kastet lasso, beredt skinn og lært bruk av kniv. Såpass store grupper krever struktur og god logistikk, og kommunen berømmer tilbyderen for godt opplegg også for barn med spesielle behov. Både elevene og lærerne har evaluert deltakelsen og er godt fornøyd med måloppnåelsen. Elever som ikke ønsker å se på slakt kan delta på alternative aktiviteter.

Med så mange elever som får tilbud dekker ikke «Ut på vidda – tilskuddet» de faktiske kostnadene. Sammenlignet med andre tilbud som gis av lokale aktører, er dette forholdsvis dyrt hvor kommunen er avhengig av ulike tilskudd for å få det til å gå rundt. Kommunen har derfor valgt å kjøre prosjektet som en del av Den kulturelle skolesekken, og finner samfinansiering til opplæringen her. Denne løsningen har fungert bra og gir en økonomisk forutsigbarhet for videreføring. Kommunen har selv lagt tilbyderes opplegg inn i portalen over tilbud i den kulturelle skolesekken, noe som kan bidra til at reindriftsfamiliens tilbud blir kjent for andre kommuner i området og kan generere mersalg. Et tips som kontaktpersonen kommer med til andre er derfor å undersøke hvilken mulighet kommunen du har en avtale med har til å legge deg inn i portalen. Alta kommunen ønsker å være med på pilotprosjektet i 2025 etter samme opplegg som 2023 og 2024 .

Det kan også nevnes at andre kommunale aktører har benyttet seg av samme tilbyders tjenester, men utenfor pilotprosjektets rammer. Blant annet har elever med samiskundervisning på ungdomstrinnet vært med på et opplegg med finansiell støtte fra Sametinget, og en gruppe med de eldste barna i sju barnehager har fått et tilbud over to dager, også delfinansiert av Sametinget.

Oslo kommune har over 90.000 elever i grunnskolealder og har ikke mulighet til å nå alle elevene med «Ut på vidda-tilbudet». Kommunen valgte i dialog mellom Statsforvalter i Troms og Finnmark og Utdanningsetaten å i først omgang prioritere barn ved Oslo samiske skole – OSS. Dette er et tilbud lokalisert til Nedre Bekkelaget skole hvor ca. 70 elever fra nærskolene i hele Oslo kommer for å ha undervisning i samisk. Den videre oppfølgingen, kontakt med tilbyder og organiseringen ble i 2023 lagt til de ansatte ved Oslo samiske skole. OSS ønsket å gi elever på den samiske skole et to dagers tilbud for de eldste elevene over to fagdager med overnatting i et samisk område. I tillegg ønsket de et tilbud med fagdager for de yngste elevene på skolen. Det ble for 2023 inngått en kontrakt med en tilbyder i Finnmark hvor innholdet ble litt justert i dialog mellom partene. Da det ikke var aktuelt å sende de yngste barna på lange reiser, ble det utviklet et todelt opplegg. Først reiste to personer fra tilbyder i Finnmark til Oslo for et opplegg for 1.–5. trinn ved OSS med fokus på bruk av samisk språk og duodji, tradisjonelle fortellinger og joik. Tilbake hadde de med seg 11 elever fra 6.–10. trinn nordover for to dagers opphold hos samme tilbyder. Elevene lærte om tradisjonelle slaktemetoder, fikk være med på partering av rein, tilbereding av mat, teknikker for fjerning og garving av skinn og fikk nærkontakt med reinsdyr i siidaen. Mange av barna hadde aldri tidligere hatt kontakt med reinsdyr og fikk minner for livet. I rapporten fortelles det at det var en stor opplevelse å oppholde seg i et samisk samfunn hvor språket er levende og brukes i det daglige.

I 2024 har kommunen valgt en litt annen løsning, og ansvaret er tatt tilbake til Utdanningsetaten, seksjon for pedagogisk kompetanseutvikling. Etaten har koordinert en større satsing på samisk i Læreplanverket 2020 for 5.–7. trinn, og hvor ett av hovedmålene har vært å øke kompetansen på samiske tema hos **lærere** i Osloskolen. Dette er en del av arbeidet med *Strategi for videreutvikling av samiskopplæring i Osloskolen 2021–25*⁷, og hvor Senter for samiske studier ved UiT – Norges Arktiske Universitet er koblet på med faglig veiledning.

Tilbudet er i 2024 gitt til 8 lærere ved 6 ulike skoler i Oslo, og det ble arrangert som en 4 dagers studietur til Alta, Kautokeino, Karasjok og Lakselv. Pilotlærerne besøkte viktige samiske institusjoner og traff to «Ut på vidda-tilbydere» for faglig opplegg. Lærerne har i etterkant jobbet med å utarbeide et undervisningsopplegg under veiledning fra UiT. Lærerne tar denne kunnskapen med seg tilbake til sine egne klasser, og når direkte 200 elever gjennom dette. I tillegg vil pilotlæreren bidra med sin kunnskap inn i andre klasser på sin skole, et tilbud som forventes å nå ca. 1000 elever i året. Slik sett er det med på å nå målet om å gi barn og unge et unikt undervisningsopplegg med bruk av natur- og kulturressurser bygget på samisk kultur og tradisjon.

7

[https://fido.nrk.no/916f89cb6735bfc48407cc7f2ee4fe86879cd43df722b610dd8a281540a11264/VEDTATT%20SAMISK%20STRATEGI%20\(oppdater%20okt.21\).docx](https://fido.nrk.no/916f89cb6735bfc48407cc7f2ee4fe86879cd43df722b610dd8a281540a11264/VEDTATT%20SAMISK%20STRATEGI%20(oppdater%20okt.21).docx)

En av tilbyderne som ble besøkt i Finnmark kom senere til Oslo og besøkte seks skoler over tre dager for et praktisk undervisningsopplegg. De hadde et 60 minutters program i primærklassene til pilotlærerne som bestod av lassokasting, spikking og utskjæring av reinmerke, pussing og sviing av reinhorn. Tilbyderne bidro også til å fylle opp en ressurskoffert som ble delt ut til skolene. Kommunen var ikke helt fornøyd med tilbudet. I intervjuene blir det påpekt at det er viktig med en forventningsavklaring i forkant og god pedagogisk formidlingsevne.

Med de gode erfaringene fra 2023 ønsket Oslo samiske skole å gi sine elever med samiskundervisning det samme tilbudet i 2024, men siden Utdanningsetaten dette året prioritere andre grupper, ble ikke dette en del av den finansielle «Ut på vidda-ordningen» for pilotprosjektet. OSS gjennomførte et nytt besøk til Finnmark med samme tilbyder og opplegg, men denne gangen ble oppholdet utvidet med en dag. Midlene måtte finnes fra andre kilder, og Sametingets tilskuddsordning «Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen» ble benyttet. Denne ordningen dekket ikke reisekostnader, noe som er en stor utgift når Oslo-skolen skal reise til Finnmark. Likevel viser erfaringen at det er mulig å finne alternative finansieringsmuligheter selv om de ikke er like gunstige som «Ut på vidda-tilskuddet».

Oslo kommune ønsker å videreføre sin deltakelse i prosjektet i 2025, men har flere utfordringer med kapasitet til planlegging og oppfølging. Ved Oslo samiske skole er de svært sårbare når samisklærerne er med elevene på besøk hos tilbyder over flere dager. Da får ikke de yngre elevene som er igjen på skolen i Oslo samiskundervisning. Utdanningsetaten i Oslo har opplevd stor utskifting og omorganiseringer som gjør en videreføring noe usikker. Kanskje det vil være mulig å gjennomføre i mindre målestokk.

Trondheim kommune ble kontaktet høsten 2022, og oppfølgingen ble lagt til fagenhet for oppvekst og utdanning. Det hadde forut for dette vært mye diskusjon i kommunen om hvordan det samiske ble ivaretatt i undervisningen. Tidligere på året hadde Trondheim kommune underskrevet en samarbeidsavtale med Sametinget, og tiltaket passet bra for å nå uttrykte mål i avtalen:

Det er en målsetting at alle grunnskoleelever i Trondheim tilegner seg grunnleggende kunnskaper om samiske forhold basert på gjeldende planverk for grunnskolen.

Kommunene ønsket i første omgang et praktisk opplegg for en gruppe lærere og elever, med mål å neste år sette i gang en kompetansehevingspakke for lærere i grunnskolen og videregående skole om samisk innhold i LK20. En anbudsprosess ble gjennomført på våren 2023, og av to tilbud ble tilbyder lokalisert i fylket valgt. Dette var også den eneste tilbyderen i sør-samisk område, og kunne vise til høy pedagogisk kompetanse. Digitale møter avklarte behov og tilbud. Kommunen sendte ut forespørsel vidt til alle skoler i Trondheim. Mange skoler viste interesse, og 6. trinn ved tre skoler fikk være med på et opplegg med en dag hos tilbyder. I tillegg fikk en valgfaggruppe for friluftsliv på 9. og 10. trinn et opplegg med overnatting. Totalt 228 elever. Skolene hadde fått tilsendt oppgaver på forhånd og kunne sende inn spørsmål de lurte på. Hos tilbyder fikk de være med aktiviteter på ulike poster; fange rein, bli kjent med rein, natursti og bake klappekake. En gruppe fra ungdomsskolen overnattet i telt, besøkte en reindriftsfamilie og hadde

håndsverksaktiviteter samt felles matlaging. Kommunikasjonen med tilbyder har fungert bra, og elevene og lærere er svært fornøyde med det pedagogiske opplegget.

I 2024 ble tilbudet utvidet til elleve elevgrupper; fem grupper fra 6. trinn, tre fra 7. trinn og en gruppe fra 9. trinn. Opplegget varte over to dager med overnatting. Opplegget var det samme som foregående år, og totalt 442 elever fikk et tilbud. Nytt av året var at samisk faggruppe i Trondheim startet et samarbeid med Trøndelag fylkeskommune for å inkludere en gruppe på 15 lærere fra grunn- og videregående skoler og PPT i pilotprosjektet. Dette var en utprøving av et samarbeid med desentralisert kompetanseheving for å utvikle kompetansepakker for lærere om samisk innhold i LK2020 (DEKOM). Her var det ikke bare lærere fra Trondheim kommune som deltok, men også fra ulike kommuner/videregående skoler i fylket. Lærerne har hatt samlinger hos tilbyder og i andre deler av det sør-samiske området, og er fulgt opp av Nord universitet og NTNU. Når lærerne bringer kunnskapen tilbake til sine klasser/skoler, er det forventet at ca. 1000 elever årlig får et kvalitativt bedre undervisningstilbud med samisk innhold.

Økonomisk har «Ut på vidda-tilskuddet» vært viktig, selv om kostnadene har vært høye, særlig i 2024 med mange flere deltakende klasser. Trondheim kommune ønsker å videreføre samarbeidet i 2025, men på nivået fra 2023 med de samme økonomiske rammebetingelsene. Trondheim kommune er svært fornøyd med tilbudet, men lang reisevei til tilbyder gjør tiltaket dyrt da mye av midlene går til busstransport. Det hadde vært enklere om tilbydere befant seg nærmere Trondheim, men høsten 2024 er det dessverre bare en tilbyder i dette fylket.

5.3. Tall og fakta

Pilotprosjektet har som mål å øke antallet barn og unge med et kvalitativt godt undervisningstilbud som gir personlig utvikling for brukerne gjennom læring, mestring og sosialt fellesskap, samt bidra til økt forståelse og kunnskap om samisk kultur, reindrift, historie og tradisjoner. Tabellen under sammenfatter tall og fakta fra pilotkommunene. Den viser at de fem kommunene har valgt litt ulike målgrupper, gjerne ett eller to klassetrinn. Valget er primært basert på praktiske forhold rundt hvilke andre eksterne tilbud som gis til de ulike trinnene i den enkelte kommune. Det er også stor forskjell mellom kommunene på hvor mange elever som har fått et tilbud gjennom pilotprosjektet. To av de tre bykommunene har valgt å gi et direkte tilbud til mange elever – flere hundre, mens det i de to småkommunene er begrenset til rundt 30–40 elever årlig. Begge løsningene passer bra til tilskuddsordningen, men jo flere elever, jo større egenandel må kommunen regne med. Trondheim og Oslo har valgt å i tillegg satse på lærere som får styrket sin kompetanse på samiske tema og bringer denne kunnskapen tilbake til sine klasser og skoler. Derigjennom får potensielt flere tusen elever i Osloskolen og i Trøndelag et tilbud indirekte gjennom lærerne.

Oslo er i en særstilling siden kommunen ligger langt fra reindriftsområdet og «Ut på vidda-tilbydere». Denne pilotkommunen har likevel vist at det er mulig å få til et tilbud basert på «langdistansekunnskap». Det kan synes langt å reise mellom Oslo og Finnmark, men er i praksis ikke nødvendigvis mer enn en to timers flytur. Oslo kommune er også den eneste kommunen som har valgt å gi tilbud til elever som har opplæring i samisk. Alle de fem

kommunene har elever med samisk språkopplæring, men fire av dem har altså valg å gi tilbudet bredt og ikke prioritere elever med samisk bakgrunn/samisk språkopplæring.

	Grane	Lyngen	Alta	Trondheim	Oslo
2023	6. og 10. trinn	8. trinn	5. trinn	6. trinn+ friluftsliv 9. og 10. trinn	Alle trinn
	30 elever	34 elever	287 elever	228 elever	70 elever OSS
2024	6. og 10. trinn	8. trinn 10. trinn duodji klasserom	5. trinn	6., 7. og 9. trinn	5.-7. trinn
	30 elever	32 +20 elever	275 elever	457 elever 15 lærere/PPT gir undervisning til over 1000 elever	Ca. 200 elever ved 6 skoler 8 pilotlærere gir undervisning til 1000 elever

Tabellen viser at vel **1600 elever** har fått et tilbud **direkte** fra tilbydere i løpet av de to første årene av pilotprosjektet. Alle klassene har hatt med seg sine egne lærere som også har økt sin kompetanse og kan følge opp temaene når elevene er tilbake i skolehverdagen. Noen ganger har også studenter i praksis på skolene vært med på besøkene. I tillegg har **23 lærere** styrket sin kompetanse gjennom å besøke «Ut på vidda-tilbydere», og delta på kompetansehevende samlinger fulgt opp av lærestedene. Ved å bringe denne kunnskapen inn i sine klasser og skoler har rundt **2000 elever** fått et tilpasset undervisningsopplegg med samisk innhold. Samlet er disse opplysningene en indikasjon om at pilotprosjektet så langt har bidratt til aktiviteter som har nådd mange barn og unge/brukere. Det var ikke satt noen konkrete tall for måloppnåelse på antall barn og unge med et tilpasset undervisningstilbud da prosjektet startet opp.

5.4. Vurderinger fra kommunene

Det overordnede inntrykket er at alle kommunene ser på pilotprosjektet som nyttig og et godt tiltak som svarer på et uttrykt behov om å gi elevene et bedre undervisningstilbud med samisk innhold. De formidler at prosjektet kan relateres til mange av læreplanmålene om samisk innhold i ulike fag, og er et konkret svar på en uttrykt kunnskapsmangel i skoleverket. Selv om «Ut på vidda» ikke kan nå alle barn og unge i grunnskolen, er det en begynnelse som kan gi økt oppmerksomhet mot en nødvendig styrking av det samiske innholdet i skolen, og en testing av ulike modeller for å få dette til. Det er også et tiltak i lys av Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid; øke kunnskapen om den samiske kulturen, språket og tilstedeværelsen i området og landet generelt, og bygge ned fordommer mellom majoritets- og minoritetsbefolkningen.

Målgruppe elever og lærere

Pilotkommunene setter pris på at de har kunnet velge målgruppen for tilbudet, både hvilke trinn som skal prioriteres og hvor mange klasser/skoler som skal få et tilbud. Grane, Lyngen og Alta kommuner har valgt å gi **alle** elevene på ett trinn et tilbud, mens Oslo og Trondheim har gjort et utvalg. Dette handler både om kapasitet rundt organiseringen av tilbudet, skolenes og enkeltlæreres engasjement, og økonomi. Noen kommuner nevner at det kan være utfordrende å selge inn slike tiltak til lærere som vil få ekstra arbeid med å organisere besøkene. Mens tre av kommunene har hatt tilnærmet samme målgruppe og tilbud begge årene, har Trondheim og Oslo valgt å teste ut lærere som målgruppe det andre året. Foruten Oslo kommunes satsing på et tilbud for elever med samiskundervisning ved Oslo samiske skole i 2023, har alle kommunene valgt å gi et tilbud som går bredt ut til elevene. På spørsmål om disse prioriteringene blir det svart at barn fra majoritetsbefolkningen har minst kunnskap om den samiske kulturen, og dermed størst behov for å lære mer. Barn som får samisk språkopplæring utenfor det samiske området eller ved fjernundervisning har dessuten mulighet til å delta på andre ordninger i ulike deler av Sápmi, som for eksempel språkbad.

Trondheim og Oslo har i tillegg til elever valgt **lærere** som målgruppe, og det har vært god høyde for å inkludere slike ønsker i pilotprosjektet selv om det i utgangspunktet ikke var en uttalt målgruppe. Fleksibiliteten har gitt mulighet til å se ulike satsinger i sammenheng og knytte «Ut på vidda» til andre kompetansehevende løp og faglige nettverk. Informanter framhever at disse lærerne nå er godt skolert og har vist en interesse for å sette det samiske på dagsorden. Det har skapt større bevissthet hos lærerne om de samiske elevene i skolen. Også de som ikke har valgt samisk språkopplæring.

Finansiering

Gjennom intervjuene med kommunene framkommer det at tilskuddet som formidles gjennom Statsforvalter er helt vesentlig for at kommunen ble med i ordningen og at avtalene ble inngått. Dette sikrer en stabil og forutsigbar finansiering, og en egenandel på minimum 30 % er overkommelig. Bykommunene med mange elever som deltar i ordningen har kostnader som overstiger tilskuddet, men dette er løst ved en større egenandel eller ved å samfinansiere tilbudet med andre tilgjengelige midler. To av bykommunene har for eksempel valgt å bruke midler fra Den kulturelle skolesekken – DKS som medfinansiering, mens andre har benyttet tilskuddsordninger fra Sametinget.

Noen kommuneinformanter viser til at «Ut på vidda-tilbudet» er forholdsvis dyrt sammenlignet med andre liknende eksterne fulldagstilbud for elevene, og at tilskuddet derfor er avgjørende for at dette tiltaket prioriteres framfor andre. Det er også et tilbud som krever mer oppfølging både fra administrasjon og lærere i forkant og etterkant av besøk, slik at det vil medgå interne ressurser som ikke kan kostnadsføres i prosjektrengskapet. Det er dessuten lettere å argumentere for et slikt tilbud innad i kommunen når det følger økonomiske virkemidler med, og alle kommunene har i dag en anstrengt økonomi hvor ikke-lovpålagte tilbud kan stå i fare for å bli kuttet i de årlige budsjettmøtene. Det er derfor viktig at både den administrative ledelsen og politikerne får kunnskap om tilbudet og elevens og lærernes opplevelser ved deltakelsen.

Det er opp til tilbydereren å sette en pris på sitt tilbud til kommunen. Kommunene forvalter tilskuddet fra Statsforvalter og må budsjettere for andre kostnader enn tilbyders tjenester, som for eksempel transportkostnader. Enkelte kommuner sier at det har vært utfordrende å vite hva som er korrekt pris og i hvilken grad det er mulig å forhandle med tilbyder rundt økonomien. En kommune reagerte blant annet på at prisen ble satt per elev når det gis til en gruppe. Det er derimot naturlig at kostnader til mat beregnes per elev og at dette er en separat kostnad. Noen kommuner har også valgt bort deler av tilbud med høye kostnader, slik som tilberedning av reinkjøtt, for å holde totalprisen nede. Programlederen hos Statsforvalter har bistått der det har vært behov for å forhandle om prisen, og kommunen har kommet til enighet med tilbyder.

Kommunene formidler at rapporteringskravene for utbetaling av midlene fungerer bra, og at det ikke er noen tvil om hvilke kostnader som kan inngå i regnskapet. Ut over vedlagt faktura fra tilbyder kreves det ikke dokumentasjon for andre kostnader, men de må stipuleres. De større bykommunene har gjerne rammeavtaler med busselskap og har utfordringer med å ta disse kostnadene ut av det ordinære regnskapet. Slik fleksibilitet blir derfor verdsatt. Enkelte kommuner har opplevd at tilbyder ikke sender faktura innen tidsfristen. De får derfor utfordringer med selv å overholde sin rapporteringsfrist til Statsforvalteren og må ettersende dokumentasjon.

Geografiens utfordring

Sápmi og reindriftsområdet er langstrakt med store geografiske avstander. Å koble kvalifiserte tilbyder med en av pilotkommunene kan være utfordrende når det ikke finnes kvalifiserte tilbydere i kommunenes nærområde. Koblingen har hovedsakelig vært programlederens oppgave. Da henvendelsen til kommunene ble gjort, var det ikke kjent hvem som ville takke ja til å bli pilotkommune. For tre av pilotkommunene har dette vært enkelt da de har funnet tilbydere som er lokalisert i egen kommune. Dette har selvfølgelig mange praktiske fordeler med kort reisevei, enkel logistikk og billige transportløsninger. For de to andre kommunene har det krevd en litt annen tilnærming, men på tross av avstander har en klart å få til et godt tilbud.

Vi skulle ønsket oss flere tilbydere nærmere oss. Da kunne vi gitt et tilbud til langt flere elever, kanskje opp mot 2000 elever.

Denne uttalelsen peker på utfordringen med at «Ut på vidda-tilbydere» ikke finnes i alle deler av Sápmi, og at det kan oppstå en mismatch mellom tilbyderes lokalisering og der det er et større marked for slike tjenester rettet mot barn og unge. Bykommuner har potensialet for å gjøre større bestillinger hvis forholdene ligger til rette for dette. Samtidig er det viktig at også to distriktskommuner har fått prøvd seg med ordningen, og vist at reindriftsfamiliers kompetanse og tilbudet finnes i nærmiljøet og er kortreist.

Programleders rolle

Alle de deltagende pilotkommunene mener at Statsforvalterens programleder har hatt en særdeles viktig rolle i å få pilotkommunene engasjert til å delta. Hun har besøkt kommunene, deltatt på Teams-møter, bistått med å utforme bestilling og kontrakt, og formidle kontakt med tilbydere. Hvis det har vært behov for bistand i dialogen med tilbydere, har programlederen stilt opp. Dette kan for eksempel være i forbindelse med justering av innhold, eller forhandling på pris. Programlederen har også passet på at tidsfrister mht. rapportering og nye søknader overholdes.

Programlederen har vært helt nødvendig for å få dette til. Hun har passet på frister og har hjulpet oss med kontrakten med tilbydere. Det har vært en fin dialog for å avpasse forventningene, og hvis vi har vært misfornøyd med noe så er dette blitt formidlet. Ting har blitt rett opp i og det andre året var vi mer fornøyd med tilbudet som ble levert.

Det er tydelig at pilotprosjektet har fordret en aktiv rolle fra programlederens side, da mye av jobben med å selge inn prosjektideen og tilbydere til pilotkommunene er gjort av henne. Et viktig arbeid med utarbeidelse av standardmaler for avtaler mellom pilotkommune og tilbyder har sikret gode avtalemessige forhold og klargjort ansvar. Et par kommuner nevner likevel at de gjerne også skulle hatt maler for rapporteringen slik at en ble sikker på at alle nødvendige opplysninger ble tatt med. Enkelte pilotkommuner er forespurt om å delta på samlinger for å fortelle om sin erfaring med deltakelsen og noen har bidratt i små filmsnutter som skal brukes i markedsføringen av programmet. De har satt pris på at deres bidrag kan skape blest om ordningen.

Noen av pilotkommunene opplever usikkerhet rundt pilotprosjektets varighet. De snakker om 2025 som siste året i pilotprosjektet ut ifra en tankegang om at det skulle gå over tre år. I programdokumentene er pilotprosjektets varighet satt til 2023–2026, noe som tyder på at tilbydere har behov for klarhet i om pilotprosjektet skal gå ut 2026 og ha de samme virkemidlene tilgjengelig. Pilotkommunene etterspør forutsigbarhet på dette området.

Dialog med tilbydere

Alle pilotkommunene har hatt direkte kontakt med tilbyder både i forhandlingsfasen forut for underskriving av kontrakt og underveis i oppfølgingen. Noen har hatt egne oppfølgings/evalueringsmøter på Teams direkte med tilbyder, mens andre har inkludert programlederen i denne dialogen, særlig hvis det har vært vanskelige saker som trenger oppfølging. Alle pilotkommunene har formidlet forbedringspotensial fra første til andre år, men det er stor variasjon i grad av endringsønsker. Noen endringsønsker er minimale, mens andre er mer omfattende. De fleste tilbydere ses på som svært profesjonelle med god faglig og pedagogisk kompetanse.

Elevene har møtt genuint kompetente tilbydere med stor hjertevarme. De følte seg som hjemme. Tilbyder var opptatt av å finne løsninger, og alt ble tilrettelagt for elever med spesielle behov. Jeg som lærer fikk også mange gode ideer jeg kan ta med meg i undervisningen.

Andre har forbedringspotensial, hovedsakelig knyttet svakheter ved strukturen på opplegget og formidlingsevne. Dette peker på en velkjent utfordring; at enkelte tilbydere har relevant pedagogisk kompetanse med lærerutdanning og erfaring fra skoleverket, mens andre ikke kan skilte med slike kvalifikasjoner. God formidlingsevne kan delvis veie opp for dette. I intervjuene kommer det fram at pilotkommunene i byene nok har høyere forventninger om slik pedagogisk kvalitet enn distriktskommunene.

Leverer du tilbud til en skole må du enten selv ha pedagogisk erfaring eller leie inn noen som har det.

Slike kommentarer synliggjør at pilotprosjektet har bidratt til å skape en større forventning om høy kvalitet på produktet og formell kompetanse hos tilbyder. Dette er positivt for de som kan svare ut forventningene hos kommunen. De som ikke kan leverer på kvalitet, står i fare for ikke å bli valgt ved neste korsvei.

Bygge ned fordommer og hindre konflikter mot reindriften?

På spørsmål om pilotprosjektet har bidratt til å bygge ned fordommer som eksisterer i lokalsamfunn med reindrift, har kommuneinformantene svært ulike tilnærminger da kunnskapen om næringen og den samiske tilstedeværelsen er svært forskjellig i ulike delene av landet og pilotkommunen. I byer som Oslo og Trondheim er det et behov for å fylle et enormt kunnskapshull da den generelle kunnskapen om reindrift og samisk kultur i utgangspunktet er lav. Interessen og nysgjerrigheten er imidlertid stor både blant barn og lærere og i kommuneadministrasjonen som kan fylle sine samarbeidsavtaler med Sametinget med et konkret innhold. Informantene i Trondheim kommune påpeker at besøket hos reindriftsfamilien har gitt en mulighet til å bruke Vindkraftkonflikten på Fosen direkte inn i undervisningen og skape en forståelse hos barn og ungdom for de utfordringer næringa møter i kampen om arealene. Om dette hindrer konflikter er ukjent, men det kan skape større forståelse og engasjement.

I de andre pilotkommunene som har en aktiv reindrift og hvor det samiske er mer synlig i det daglige, er behovet primært nærkontakt med dyrene, være med på slakt og lære om samiske mattradisjoner. Kunnskapen om reindrift kan være større, men ikke hos alle, og undervisningsopplegget sikrer at visse alderstrinn lærer om tradisjonell kunnskap, samiske verdier og reindrift. For samiske barn kan det også skape stolthet rundt egen kultur når klassekamerater får lære mer. Holdninger bygges som kjent opp gjennom barndommen, og ved tidlig eksponering er sjansene større for å hindre hets og mobbing.

6. Reindriftsfamilienes erfaringer med deltakelse i «Ut på vidda»

Det er seks tilbyderne av reindriftsbaserte omsorgstjenester som har deltatt i pilotprosjektet Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften. Noen med forholdsvis store leveranser, andre med kortere tilbud. Disse har også levert andre typer «Ut på vidda – tilbud» til andre bestillere. I tillegg er det reindriftsfamilier som ikke har deltatt i pilotprosjektet, og derfor kun har erfaring fra det generelle programmet.

I dette kapitlet har vi valgt å samle alle synspunktene fra de intervjuede reindriftsfamiliene i ett kapittel. Der det er naturlig vil vi knytte kommentarene spesifikt til pilotprosjektet, Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften, ellers vil de formidles mer generelt.

6.1. Stor variasjon i tilbud og omfang

Gjennomgangen av pilotprosjektet har vist ett av mange tilbud rette mot kommunene som kjøper og barn og unge i skolen som målgruppe. Flere av tilbyderne har gitt liknende tilbud til skoler i sitt nærmiljø uten å være med på pilotprosjektet; noen av dem veletablerte med årlige faste besøk av de samme skolene, mens andre har mer sporadiske oppdrag. Noen formidler også gode erfaringer med skoleverket som dessverre ikke har funnet en fast form av økonomiske eller andre grunner. Det finnes også «Ut på vidda-tilbud» rettet mot skolebarn som er bestilt av andre, det kan for eksempel være et samisk språksenter. Et annet eksempel er en tilbyder som har vært med på et treårig bolyst-prosjekt i regi av Finnmark fotballkrets der alle kommuner i Finnmark besøkes for å skape lokalt engasjement og tilby ulike aktiviteter. Tilbyder har gjennomført friluftsskole med fokus på samisk tradisjonell kunnskap, og målgruppen har vært barn 1.–9. klasse. Dette viser at det ikke bare er kommunene som er aktuell bestiller av tilbud mot målgruppen skolebarn, og at kan finnes andre måter å komme seg inn på dette markedet. Informantene har også erfaring med oppdrag fra frivillige organisasjoner, andre offentlige aktører eller tidsbegrensede prosjekter med ekstern finansiering. Det viser også variasjon i forhold til lokasjon. Skolebarn kan komme på besøk til tilbydere og deres fasiliteter, men tilbyder kan også reise ut til elevene for aktiviteter i naturen eller på skolen.

Av de seks tilbyderne som har vært med på pilotprosjektet har to fått betydelige ekstra oppdrag med mange skoleklasser på besøk. Disse kjennetegnes av å ha veletablerte fasiliteter både ute og inne som kan ta imot mange elever. De er svært fornøyde med deltakelsen på et slikt opplegg hvor programlederen fra Statsforvalteren har stått for en betydelig jobb med å sikre kontrakter med kommunene og hjulpet til i dialogen. Samtidig har tilbyderne lært mye om hvordan de skal kvalitetssikre tilbudet og justere kursen etter bestillerens tilbakemelding. Begge har tro på at samarbeidet med kommunene som er

testet ut gjennom pilotprosjektet kan videreføres, og kanskje utvides til andre kommuner nå som det er utviklet gode rutiner.

De andre tilbyderne i pilotprosjektet har hatt oppdrag av mindre omfang, men anser likevel at deltakelsen har vært viktige for å teste ut et tilbud i mindre skala, og setter pris på et formalisert samarbeid med kommunene som forhåpentligvis kan videreføres. Det blir framhevet at ikke alle tilbyderne ønsker seg store og omfattende oppdrag, men er fornøyd med småskala tilbud som kan tilpasses annen aktivitet i reindriften. Disse har heller ikke alltid så mange familiemedlemmer å spille på, eller mangler fasiliteter til å ta imot store grupper. Enkelte formidler at deltakelsen har gitt en bratt læringskurve med høye krav til kvalitet som de har lært av og tar med seg videre.

En annen målgruppe for tilbyderne er barnehager, både kommunale og private. Flere nevner at tilbud til denne målgruppen tradisjonelt har vært gitt gratis og har vært sett på som en mulighet til å teste ut et lavterskeltilbud, gjøre det kjent i nærmiljøet. Det er også noen få tilbydere som har faste avtaler med enkeltbarnehager om betalte oppdrag. Innenfor det kommunale ansvarsområdet er det også andre målgrupper som flyktninger, barn og voksne med spesielle behov. En tilbyder har også avlastningstilbud for barn og unge og har langsiktige avtaler med BUF-etat og barnevern. En annen kategori bestillere er ulike arrangører i forbindelse med 6. februar, samisk uke, ulike festivaler eller markeringer med kortere kurs som for eksempel joikekurs. Det kan være samiske organisasjoner eller institusjoner som gjør bestillinger, kommuner, fylker, statlige etater, samt frivillige organisasjoner som 4H. Enkelte tilbydere blir også brukt av ulike læreinstitusjoner på universitets- og høgskolenivå for å gi studentene en innføring i samisk kultur som en del av utdanningsløpet. Noen tilbydere har erfaring med eldre som målgruppe, blant annet i samarbeid med Frivilligsentralen, men dette er lite utviklet som konsept, og kan ifølge flere tilbydere med fordel ha større fokus i framtida.

En ikke ubetydelig andel av tilbydere gir også et reiselivstilbud både på bestilling fra faste selskaper som Hurtigruta eller destinasjonsselskap, eller mer drop-in til turister som besøker området. En del av disse har kanskje større inntekter fra denne tilleggsnæringen enn det som genereres fra «Ut på vidda-deltakelsen», og har utviklet andre typer nettverk gjennom ulike samiske reiselivssatsinger. Flere tilbydere har matopplevelser som en viktig del av virksomheten. Noen driver egen restaurant/kafé, eller arrangerer ulike typer matkurs, tradisjonelle tilberedningsmåter eller kurs i sanking, høsting og bærekraftig bruk av naturressurser. Flere tilbydere melder at de forventer en økt etterspørsel etter kurs med fokus på bærekraftig utnyttelse av naturens spiskammer og samiske høstingstradisjoner. Noen har utviklet et opplegg, både mot barn/unge og voksne, og mener at flere kan finne sin nisje innenfor dette segmentet ettersom interessen for bærekraftige valg og naturforvaltning er økende. Det blir også nevnt at økt fokus på beredskap i krisesituasjoner krever opplæring og praktisk erfaring i hvordan ta vare på og tilberede mat uten kjøleskap, fryser og komfyr. I tillegg til skoleverket som målgruppe, ser tilbyderne en mulighet gjennom frivillige organisasjoner som kan søke eksterne prosjektmidler til slike typer tiltak.

Vi ser altså en stor variasjonene i tilbud og målgrupper der enkelte tilbydere har flere ulike tilbud og pakker, mens andre har et smalere konsept med mindre aktivitet. Noen har tilbudt reindriftsbaserte lærings- og omsorgsbaserte tjenester i 15–20 år, lenge før «Ut på vidda-tilbudet» ble etablert, er veletablerte på sine områder, og har bygget opp mye erfaring.

Andre har hovedsakelig etablert sine tilbud innenfor programmets rammer, tidlig i prosjektperioden slik at de har fått med seg ulike faser av «Ut på vidda-tilbudet», eller de har kommet med i de senere årene, og må bygge opp et tilbud fra bunnen av. Naturlig nok gjenspeiler dette seg i ulike tilnærminger til sin deltakelse i «Ut på vidda-programmet», og ulike behov og ønsker om oppfølging av prosjektorganisasjonen. For de tilbyderne som har fått mye ut av pilotprosjektet, fått oppdrag fra kommuner som har generert inntekter, så ønskes naturlig nok en videreføring av samme opplegg med fokus på barn og unge, virkemidler til kommunene og programleders oppfølging på dette området. For andre som ikke har kommet seg inn på dette markedet, eller har mer blandede erfaringer med satsingen på barn og unge, ønskes mer oppfølging mot andre målgrupper som eldre og voksne som vil lære om mat og høsting.

For pilotprosjektet har det vært mulig å kvantifisere hvor mange som er nådd med tiltaket gjennom kommunenes rapportering til Statsforvalteren, og indirekte hvilke inntekter som er generert gjennom kommunenes bestilling. Dette er ikke vært mulig for de andre tilbyderne som ikke har deltatt i pilotprosjektet, eller for pilottilbydere som har andre oppdrag utover kommuneavtalene. Vi vet en del om hvilke typer tjenester som tilbys og hvilke målgrupper de retter seg mot, men det er ganske utfordrende å kunne si noe om kvalitet og kvantitet. Det finnes ingen systemer for å rapportere inn aktivitet, volum og inntekter, og det har heller ikke vært et ønske om å foreta en slik kontroll fra prosjektorganisasjonens side.

6.2. Sertifisering og merkevare

Reindriftsfamiliene går igjennom en sertifiseringsordning for å bli tatt opp i «Ut på vidda-programmet». Betydningen av dette arbeidet for å sikre et kvalitetsprodukt har blitt ytterligere forsterket de siste årene, og programlederen har lagt ned mye arbeid for at alle skal oppnå denne kompetansen. Sertifiseringsordningen bygger på mye av de samme elementene som «Inn på tunet-ordningen» og omfatter blant annet HMS/førstehjelp, matsikkerhet/smittevern og samisk kulturformidling. Tilbyderne må også utvikle en skriftlig beskrivelse av sitt tilbud. Ideen er at gjennomført sertifisering skal gi tilbyderne et kvalitetsstempel slik at bestiller vet at de kjøper et godt produkt. Denne merkevaren har nylig tatt i bruk en egen logo som blant annet brukes på programmets nettside. Alle de intervjuede reindriftsfamiliene har det store flertallet vært positive til sertifiseringsordningen og opplever at kursene har vært relevante og gitt nødvendig kunnskap for å selge et produkt i markedet. Det har gitt dem en større selvtillit til at produktet holder mål. Det første godkjenningsskurset ble holdt i 2019, og på grunn av korona ble det ikke arrangert nye kurs før i 2022, den gang i Alta og Kautokeino. Neste kurs ble holdt i Alta i august 2024, og nå var kravet at alle tilbydere, både gamle og nye, måtte delta for å få/opprettholde sin godkjenning.

Med sertifiseringen har vi fått en bedre struktur på «Ut på vidda-tilbudet» ved at vi tenker sikkerhet i alt vi gjør. Vi er heldige som har fått være med på dette, og våre bestillere setter pris på at vi har HMS på stell.

Likevel er det tilbydere som mener det er behov for en diskusjon rundt hvordan merkevaren forvaltes, og at tilbyderne selv må ha en mer aktiv rolle i å fylle merkevaren med et innhold som de kjenner seg igjen i. Mye fokus har vært på formelle krav som

gjelder enhver som selger lærings- og omsorgstjenester, men mindre på det samiske og reindriftsfaglige innholdet.

For reindriftsfamilier kan det være vanskelig å komme ifra den daglige driften. Selv om flere syns det er krevende å sette av flere dager og delta på samlinger med potensielt lang reisevei, fremkommer det også at det ligger mye læring i å besøke andre tilbydere på deres hjemplasser, noe som gir mulighet for å lære hvordan andre organiserer sitt tilbud, og til å bygge nettverk. Prosjektorganisasjonen vil også dekke det meste av reiseutgiftene for å delta på disse samlingene. Likevel kan det oppstå situasjoner hvor det ikke er mulig å møte da tidspunktet kolliderer med andre oppgaver i reindriften, betalte oppdrag eller ved sykdom. Tilbyderne mener det derfor er viktig å legge kurs i rolige perioder i reindriftsåret, og at tidsrommet bestemmes i god tid på forhånd. Et mindre antall tilbydere savner større fleksibilitet med hensyn til gjennomføring av (re)sertifiseringen, for eksempel at kurs kan gjennomføres i de sørlige delene av programområdet. Programorganisasjonen har formidlet at det på grunn av kostnadene ikke er mulig å kjøre kurs på flere lokasjoner, og at personlig oppmøte er en forutsetning for å beholde godkjenningen. Med bakgrunn i at flere tilbydere ikke møtte opp på den siste (re)sertifiseringssamlingen i august 2024, står disse nå i praksis utenfor programmet. Noen opplever usikkerhet rundt hvordan dette skal løses, og om det vil bli en ny sjanse for å kvalifisere seg. Vi er også usikre på om disse er fullt klar over hvilke konsekvenser dette har for muligheten til å nyte godt av til programmets finansielle virkemidler gjennom tilskudd til kommuner som kjøper av tjenester av tilbyderne.

Foruten de fysiske samlingene med kursene som er en fast del av sertifiseringsordningen, er reindriftsfamiliene opptatt av at annen type kompetanseheving kan foregå digitalt gjennom for eksempel webinarer. Denne muligheten kan utnyttes bedre, og kan senke terskelen for å søke ny kunnskap og bidra til at flere finner tid til kompetanseheving.

Aktuelle tema som nevnes er kurs i søknadsskriving og oversikt over ulike finansieringsordninger som kan være aktuelle for reindriftsfamiliene å søke på for å utvikle sine produkter/tilbud eller finne nye markeder. Det kan for eksempel være virkemidler som Sametinget forvalter, Innovasjon Norge og Reindriftens utviklingsfond. Det behøver ikke nødvendigvis være programlederen som gjennomfører slike webinarer, da andre aktører kan bidra på sine kompetanse- og ansvarsområder.

Vi har spurt reindriftsutøverne om de aktivt bruker sin sertifisering når de skal selge sine tjenester i markedet. Noe overraskende svarer så godt som alle at dette ikke blir gjort. Noen nevner at de har dette i bakhodet, og har planer om å kanskje tydeliggjøre dette på sin hjemmeside og vil framover bruke logoen mer aktivt der og i skriftlig kommunikasjon med bestillere. Det synes som det er lite fokus på at tilbyderne selv gjennom sitt tilbud bidrar til å bygge og vedlikeholde en merkevare, og det kan ikke være slik at det bare er programorganisasjonen som skal selge inn merkevaren. En rask sjekk av tilbyderne sine hjemmesider og facebook-side avslører manglende informasjon om deltakelse i programmet og oppnådd sertifisering. Ingen bruker logoen for å vise at de er sertifiserte. Det er heller ikke alle tilbyderne som har en oppgående/oppdattert hjemmeside eller facebook-side som eventuelt interesserte bestillere kan gjøre seg kjent med.

6.3. Mer nettverksbygging og samskaping?

De tilbyderne som er intervjuet er generelt enig i at organiseringen av programmet under Statsforvalteren er hensiktsmessig, og det er få forslag til alternative måter å forankre satsingen. Programlederen bistår hver enkelt tilbyder og terskelen oppfattes som lav til å få hjelp. Likevel har det i pilotprosjektet vært mye fokus på enkeltaktører og mindre på å skape gode nettverk mellom tilbyderne. Det har blitt mindre tid til de tidligere nettverkssamlingene da fokuset har vært på pilotprosjektets gjennomføring, og sertifiseringskursene har vært eneste felles samlingspunkt. Tilbyderne ønsker at det framover må jobbes mer med samarbeid og nettverk, læring og deling av ressurser.

En av de mest markante kritiske merknadene til pilotprosjektet er at det har medvirket til å sette tilbyderne opp mot hverandre gjennom konkurranseutsetting av oppdrag. Tilbyderne konkurrerer med hverandre i stedet for å samarbeide. Argumentet er at tilbyderne har ulike kompetanse og at de heller burde vært oppfordret til samarbeid der ulike aktører kan utfylle hverandre og gi et mer variert tilbud. Dette er nok ikke en generell holdning blant flertallet av tilbydere da det også gis uttrykk for skepsis til å dele markedet med flere, og at det er en god vei å gå med å bygge tillitt mellom aktørene for å få til faktisk samskaping av tilbud. Med nye aktører inne i programmet og andre ute av det må det skapes nye relasjoner.

Store geografiske avstander er en utfordring for tettere samarbeid. Noen enkeltaktører har tro på at det bør være mulig å i alle fall etablere noen regionale nettverk innenfor en begrenset geografi, men at slikt må bygge på en vilje til samarbeid nedenfra, og er noe som det ikke er naturlig at dagens programorganisasjon skal initiere. Noen slike erfaringer kan hentes fra «Inn på tunet» og ulike modeller for samvirke som Gårdopplevelser Nord. Likevel ligger det en realisme i at programmet har for få tilbydere til å danne mindre slagkraftige enheter, og at dette er ideer som det ikke er naturlig å ta tak i umiddelbart.

6.4. Stabil finansiering som gulrot

Vi har tidligere vært inne på at pilotprosjektet førte med seg endringer i programmets finansielle virkemidler da de tidligere ble kanalisert til tilbyderne som kunne søke på etablerings- og utviklingstilskudd. Dette ga primært et stimuli for å etablere seg som «Ut på vidda-tilbyder», men lite for å jobbe aktivt med markedet og ta eget ansvar for salget. Gjennom pilotprosjektet har tilbydereren fått en betydelig boost gjennom programlederens bistand til å finne kjøper og inngå kontrakter, mens tilbydereren har konsentrert seg om å svare på bestillingen og utvikle et kvalitativt godt og salgbart produkt. Med utsikt til kommende inntekter er mye av usikkerheten ryddet av veien, og om kommunen er fornøyd, så er sjansen for videre samarbeid og salg i de påfølgende årene rimelig stor.

Men hva har pilotprosjektet bidratt med av direkte inntekter til tilbyderne? Her er naturlig nok forskjellene store da enkelte har hatt begrensede oppdrag med en årlig sum på under 50.000 og opp til nesten 90.000. To tilbydere med store og mange grupper av elever kan ha inntekter opptil et par hundre tusen i året. Hvis en tilbyder kan tjene rundt 2–300.000 hvert år og er rimelig sikker på at dette kan videreføres i fire år, er det et betydelig bidrag som tilleggsmønstre, selv om summen gjerne må deles mellom flere familiemedlemmer. En tilbyder mener at summen tilsvarer en halv stilling, og kan bidra til at et familiemedlem kan

si opp annen jobb utenfor husholdet og satse enda mer på «Ut på vidda-tjenester», mens en annen mener at det kan være snakk om 20 % av den totale inntekten i familien som består av også andre tilleggsinntekter til reindriften. Tilbyderne ser at dette har hatt positive effekter med økt aktivitet og inntekter, men virkemiddelet har ikke vært tilgjengelig for alle, og møter ikke samme begeistring hos alle tilbyderne.

Det er viktig å få fram at det finnes tilbydere som ikke har vært med på pilotprosjektet og likevel kan leve av virksomheten. Dette er nok mer unntaket enn normalen.

Hos oss er alt et samisk pedagogisk tilbud under «Ut på vidda-paraplyen». Vi er en familiebedrift og sysselsetter tre personer. Hvis målet er å tjene penger, går det ikke. Vi gjør bare det vi brenner for, så har pengene kommet etter hvert.

Tilbydere er også klar over at en større satsing kan kreve store investeringer i bygninger og infrastruktur med påfølgende lånegjeld. Dette er ikke for alle.

Vi ønske å drive i det små med de midlene vi har, og vil ikke ta opp lån. Dette er i tråd med våre verdier om bærekraft.

Når det først er gjort store investeringer, er det om å gjøre å utnytte kapasiteten:

Vi har bygget opp en restaurant og reiselivsbedrift her med moderne lokaler, men utenfor turistsesongen stod jo det meste tomt på dagtid. Dette ble en mulighet til å fylle lokalene med aktivitet for barn og unge i skoletida Erfaringen med barn har gjort at vi nå vil prøve oss på leirskoletilbud.

Dette viser at en satsing som har gitt økonomisk sikkerhet kan lede videre til noe annet og kanskje større på sikt. Tilbydere framhever at det er viktig å også tenke nye salgbare produkter og ikke stivne i det samme mønsteret og samme produktene. Kanskje ligger det mer penger i andre målgrupper.

Dessverre vet vi mindre om i hvilken grad andre tilbydere utenfor pilotprosjektet har klart å få en økonomi som kan sies å bidra som en viktig tilleggsnæring. Det fortelles blant annet om deltakelse i andre tidsavgrensede eksternt finansierte prosjekter som har bidratt til å gjøre tilbudet og tilbyder bedre kjent i markedet, og generert nye forespørsler og inntekter. Det trengs mer kunnskap om disse erfaringene for å kunne si noe om gode strategier og læringspunkter.

6.5. Vi vil være med på å bestemme!

Tilbyderne er fornøyde med prosjektorganisasjonens organisering og det store ansvaret programlederen hos Statsforvalteren i Troms og Finnmark har tatt for å følge opp tilbyderne og koble de til kommuner i pilotprosjektet. Tilbydere som er lokalisert lengst sør etterlyser større engasjement fra de respektive kontaktpersonene i sine Statsforvalterembeter, da den geografiske avstanden til programlederen som sitter i Vadsø av og til kan oppleves som stor. Det er ingen av tilbyderne som har forslag til andre måter å organisere programmet på.

Flere tilbydere syns imidlertid at de har for liten kunnskap om styringsgruppas prioriteringer og mangler mulighet til å påvirke viktige beslutninger i programmet som har konsekvenser for dem. Kunnskapen om hvem som sitter i styringsgruppa er begrenset, og de mangler arenaer for direkte kontakt med beslutningstakerne. De kan selvfølgelig formidle sine ønsker gjennom programlederen, men etterlyser andre fora. Det er ingen som nevner at de bruker NRL som kanal, selv om dette burde vært naturlig all den tid familiene gjennom sin reindrift er knyttet til organisasjonen.

7. Evaluatorens vurderinger og anbefalinger

«Ut på vidda-programmet» framstår som et godt organisert og samfunnsnyttig program for å skape en tilleggsinntekt for interesserte reindriftsfamilier gjennom utvikling og salg av lærings- og omsorgsbaserte tjenester. Imidlertid har ikke programmet gitt de ønskede resultatene med hensyn til utvikling av reindriftsbaserte tjenester som kunne gitt **økt aktivitet og inntekt**.

7.1. Var satsingen på pilotprosjekt riktig mht. måloppnåelse?

Det var helt nødvendig for programorganisasjonen; programleder og styringsgruppa, å sette i gang konkrete tiltak for å snu en negativ utvikling. Etter to år med pilotprosjektet «Reindriftsåret – åtte årstider i reindriften» har vi sett **positive, målbare resultater; 1600 barn og unge** har fått en unik opplæring i samisk reindrift, kultur, og levemåte. Videre har flere titalls lærere økt sin kompetanse på samiske tema og bringer denne kunnskapen tilbake til sine klasserom og gir flere tusen elever årlig et bedre opplæringstilbud. Alt dette bidrar på sikt til at flere kommuner og skoler får dekket viktige læreplanmål om samisk innhold i Kompetanseløftet 2020 på ulike trinn, og har eksponert barn og unge for ny og viktig kunnskap om det flerkulturelle Norge. Andre effekter av innsatsen som kan komme på sikt, er økt kunnskap om reindrift og samiske verdier hos den oppvoksende generasjon som på sikt kan **bygge ned fordommer, hets og konflikter** mellom majoritets- og minoritetsbefolkningen. Pilotprosjektet har også bidratt til å gjøre «Ut på vidda-satsingen» bedre kjent i de fem kommunene som har deltatt.

En innsats på under ½ million kroner årlig i tilskudd til pilotkommuner for å kjøpe reindriftsbaserte tjenester hos tilbydere, genererer potensielt medfinansiering og egenandeler som gir kvantifiserbare resultater for reindriftsfamiliene i form av en **tilleggsinntekt** til reindrift. Pilotprosjektet har testet ut en modell som over tid kan bidra til stabile inntekter. God oppfølging fra programleder har vært avgjørende for å koble reindriftsfamilier med kommuner som kjøper av tjenester, og på sikt mener vi at erfaringene vil gi tilbyderne **selvtillit** og bedre forutsetninger for å kunne inngå liknende kontrakter på egenhånd. Erfaring er også høstet på prisfastsetting og hva markedet er villig til å betale for tjenestene. Det er bygget opp en kjøper–selger-relasjon til kommunene som kan videreutvikles til nye tjenester og målgrupper.

Selv om alle tilbydere har vært invitert til å utforme sitt tilbud til pilotkommunene, har ikke alle benyttet seg av denne muligheten, eller de har prøvd, men ikke nådd opp. Disse har derfor ikke fått ta del i den positive utviklingen som den tette oppfølgingen fra programlederen og virkemidlene i pilotprosjektet har gitt. Prosjektorganisasjonens økte fokus på kvalitet og gjennomført sertifisering har vært viktig for å sikre et kvalitativt godt tilbud innenfor ordningen, men har også hatt noen konsekvenser for tilbydere som ikke har møtt til de obligatoriske samlingene, og dermed er tatt ut av programmet. Antallet tilbydere

med en aktiv (re)sertifisering er halvert, og det totale antallet tilbydere disponible i programmet er dermed på et kritisk lavt nivå. En slik reorientering kan være nyttig for å sile ut de som ikke er motivert til å gå videre eller ikke har funnet et marked for sine tjenester. Det er også en test på hvem som tar denne satsingen seriøst og er villig til å prioritere deltakelsen ved å tilegne seg kunnskap for å bli mer profesjonelle og utnytte den oppfølgingen som tilbys av prosjektorganisasjonen. Det er viktig at programmet har dedikerte tilbydere som kommer med innspill om behov og er villig til å dele erfaringer med andre. Det skal ikke bli en ordning en kan gå inn og ut av etter eget ønske.

Hvilke muligheter ikke-aktive tilbydere og tilbydere som ikke har deltatt på resertifisering i 2024 har for å komme inn igjen i programmet på et senere tidspunkt, er en tilbakemeldingene som programorganisasjonen må ta tak i. Det må gis klar beskjed om hva som må til for innlemmelse. Særlig har de aktuelle reindriftsfamiliene som er inne i et løp med pilotkommune i prosjektet behov for å få klarhet i disse forholdene så relasjonen og tillitten kan opprettholdes.

Det er viktig at det skapes forutsigbarhet for i hvert fall de to neste årene som er igjen av pilotprosjektperioden, slik at de gode resultatene og relasjonene kan fortsette ut prosjektperioden. Det er ikke gitt signaler om hva som skal skje etter at pilotprosjektet er sluttført. Noen har fått et inntrykk av at samarbeidet kan fortsette, men uten tilskuddet til kommunene, altså med egne og/eller andre midler. Det er viktig å nå starte arbeidet for å få klarhet i hvordan dette skal håndteres på litt lenger sikt.

7.2. Prosjektorganisasjonen

Evaluatoren vil anbefale at nåværende prosjektorganisasjon videreføres, og at programlederen fortsetter sitt fokus på tilbydere og bestillere i pilotprosjektet slik at det kan fortsette å gi gode resultater for resten av prosjektperioden. Det må gjøres noen valg om hvor innsatsen skal ligge i forhold til å jobbe for å skaffe flere kommuner og/eller flere tilbydere til pilotprosjektet. Bør det brukes mer innsats mot bykommuner som kan generere større bestillinger for flere reindriftsfamilier? Disse valgene vil påvirke programlederens kapasitet til å jobbe mot andre målgrupper og satsinger. Det er viktig at programledelsen involverer tilbydere i slike diskusjoner.

Det synes å være stor enighet blant tilbydere om at programlederen viser fleksibilitet og er disponibel for å yte bistand til de som har konkrete behov. Pilotprosjektet har krevd mye av programlederens kapasitet mot de aktive tilbydere og bestillere, men dette har og ført til en forventning om at fokuset nå kanskje bør rettes mot andre deler av programmet. Derfor handler mye av programlederens arbeid om å sikre at tilbydere får hjelp til oppstart eller nå nye målgrupper og kunder, men med mål om at de på sikt bør være mer selvhjelpen i sin kontakt med kundene. Det er reindriftsfamiliene som eier prosjektet og må derfor få mulighet til å påvirke føringer og viktige endringer. Men det forutsetter også at tilbydere er flinke til å melde inn sine konkrete behov og følger opp når programlederen tilrettelegger for dem.

Kommunene er også svært fornøyde med oppfølgingen fra programlederen i forbindelse med bestilling, tilbud og kontrakter. Tildelingsbrev hvor rapporteringskravene framgår er også ryddige. De etterspør imidlertid mal for rapportering, noe som mangelfulle

rapporteringer som forsinker utbetalingene, vitner om behovet for. Kommunene kunne også tenke seg at programlederen kunne lage en sjekkliste med alle forhold som må være på plass for at prosessen skal gå så smidig som mulig. Dette gjør også samarbeidsrelasjonen mindre sårbar for personalendringer.

Styringsgruppa kan med fordel brukes mer aktivt for å gjøre koblinger inn til de institusjonene/organisasjonene de representerer. Dette gjelder særlig Sametingets representant som kan bistå for å gjøre flere av Sametingets virkemidler bedre kjent for programmet, tilbyderne og bestillerne (for eksempel gjennom webinarer, se senere avsnitt), men også for å gjøre programmet bedre kjent i ulike deler av Sametinget som for eksempel Opplæringsavdelingen og Næringsavdelingen. Det er viktig at reindriftsfamiliene ses på som næringsaktører, og at tilleggsinntekter generert gjennom «Ut på vidda-tilbud», er et verdifullt bidrag for å sikre reindriftens framtid. Det er også gjort kjent for evaluatoren at det er planer om å samarbeide med de samiske veiviserne, ungdom som reiser rundt på skoler for å fortelle om samer og samisk levemåte. De kan bidra til å spre kunnskap om programmet til barn og unge som målgruppe. Kanskje er det mulig å få inn informasjon om «Ut på vidda-programmet» på veivisernes nettside som leses av blant annet skoler og elever.

Vi vil også oppfordre NRL til å sikre stabil og aktiv representasjon i styringsgruppa og utøve en mer aktiv kontakt med reindriftsfamiliene som deltar i programmet, gjerne gjennom et eget nettverk. Inviter gjerne tilbydere inn i relevante NRL-fora for å spre kunnskap om erfaringer ved deltakelse slik at det kan motivere nye reindriftsfamilier til programmet.

7.3. Fokus på finansielle virkemidler

I pilotprosjektet har bestilleren/kommunen hatt tilgang til tilskuddsmidler, opptil kr. 100.000 i året for å kjøpe tjenester, og vi mener at dette har vært et godt grep og gitt bedre og målbare resultater enn den tidligere ordningen hvor programmidler gikk direkte til tilbydere. I tillegg til å gi økonomisk grunnlag for en tilleggsinntekt for reindriftsfamiliene, mener vi det har gjort de aktuelle tilbyderne mer selvhjulpne og rustet for å videreføre arbeidet uten like stor oppfølging fra programlederen. Med denne måloppnåelsen og kommunenes klare formidling om sammenheng mellom tilskudd og kjøpsavtaler, anbefaler vi at det også i framtida jobbes for å ha tilgang til programmidler som stimulerer til kjøp. For de neste to årene; 2025–2026, bør disse fortsatt kanaliseres til kommuner for å kjøpe tjenester med barn og unge som målgruppe. Likevel bør en starte arbeidet med å vurdere om samme finansieringsmodell kan brukes også på andre målgrupper. Det er viktig at reindriftsfamiliene tar aktivt del i og blir inkludert i disse diskusjonene.

Pilotprosjektet har også vist at kommunene kan finne andre midler/finansieringsordninger for å samfinansiere undervisningstilbudet i skolene. Medfinansiering kan sikre fortsatt interesse for å delta i programmet, og muligens øke volumet. Det er viktig at disse erfaringene kan deles slik at andre kan få kunnskap om samfinansieringsmodeller og hvilke krav som stilles til de ulike finansieringsordningene. I denne evalueringen har vi fått kunnskap om bruk av den kulturelle skolesekken, DEKOM for kompetanseheving av lærere, støtte fra Sametingets virkemidler «Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen». Andre muligheter som bør vurderes er den kulturelle spaserstokken med eldre som

målgruppe, og ulike tilskuddsordninger på helsefeltet. For tilbydere trengs det mer info om etableringstilskudd/stipend fra Sametinget og Innovasjon Norge, samt andre ordninger hos IN som Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping. Det har ikke vært rammer innenfor dette evalueringsarbeidet til å jobbe med konkrete løsninger på hvordan ulike økonomiske virkemidler kan fungere bedre sammen og gi synergier for tilbyderne. Dette vil kreve et mer direkte fokus på virkemiddelaktører, samhandling mellom disse og større kunnskap om kriterier og krav for å oppnå støtte. Vi vil anbefale at programorganisasjonen vurderer behovet for å få gjort et slikt arbeid, enten av eksterne aktører eller gjennom å selv koble sammen virkemiddelaktørene og i fellesskap skissere løsninger.

Når dette er sagt må vi også se realismen i at tilgjengelige finansielle midler ikke er eneste forutsetning for å videreføre og utvikle programmet. Hvor realistisk er det og hvilke muligheter har tilbyderne til å utvikle aktiviteten og etterspørselen i «markedet» slik at de på sikt kan gjøre seg uavhengig av ulike tilskudd? Har denne typen tjenester framtidsmuligheter som næring eller tilleggsnæring? Prosjektmidler har som kjent en begrenset levetid og målet er at tilbyderne klarer å utvikle tilbud som genererer en større etterspørsel og attraktivitet i ulike privatmarkeder, eventuelt at det legges sterkere føringer og krav på at offentlige aktører som kommuner, fylker og statlige etater skal kjøpe tjenester eksternt der de har plikt til å tilrettelegge for bestemte grupper av befolkningen. Det må derfor jobbes både mot å øke markedet for tjenestene og minske behovet for ulike tilskudd.

Avtalepartene har fremhevet viktigheten av at det samarbeides med tilgrensende ordninger finansiert over reindriftsavtalen slik som Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping, forvaltet av Innovasjon Norge og HMS-tjenesten i reindriften. Videre skal det søkes samarbeid med Innovasjon Norge for å legge til rette for kombinasjon av «Ut på vidda-tjenester» og reiselivssatsing. Det anbefales et tettere samarbeid mellom disse aktørene for å utnytte det mulighetsrommet som ligger i å knytte ordningene tettere sammen. Dette kan handle om at saksbehandlere har god kjennskap til de tilgrensede ordningene og kan gi bedre rådgivning til reindriftsfamiliene, men også å gi utøverne gode eksempler på hvordan satsinger kan tas stegvis innenfor ulike program.

7.4. Styrke kompetansen hos reindriftsfamiliene

Vi anbefaler at det i programmet fortsatt må være et sterkt fokus på å styrke reindriftsfamilienes kompetanse gjennom en sertifiseringsordning. Særlig må den pedagogiske kompetansen være i fokus slik at formidlingen er tilpasset målgruppen.

Vi anbefaler videre at enklere kurs og viktig informasjonsformidling gjøres gjennom webinarer som kan gjøre det lettere å delta. Webinarer kan også tas opp for senere gjennomgang. Informantene har alt nevnt aktuelle tema som kurs i søknadsskriving og oversikt over ulike finansieringsordninger som kan være aktuelle for reindriftsfamiliene å søke på for å utvikle sine produkter/tilbud eller finne nye markeder. Det kan for eksempel være virkemidler som Sametinget forvalter, Innovasjon Norge og Reindriftens utviklingsfond, Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping. Det kan også være kunnskap om muligheter rundt næringsrettet bistand gjennom næringshager, Kunnskapspark, kompetansemekling og nettverksmidler. Det er

viktig at temaene for slike webinarer er noe som reindriftsfamiliene selv ønsker og etterspør. Programorganisasjonen har arrangert og invitert til ulike

Det anbefales også å bruke tid på merkevarebygging som et fellestiltak med tilbydere og prosjektorganisasjonen, og bruke ekstern kompetanse som kan gi råd om hvordan programmets merkevare kan styrkes og hvordan de ulike aktørene kan bidra i dette. Lærdom kan for eksempel hentes fra Samerådets to ordninger Sámi Duodji og Sámi Made for mulig inspirasjon.

7.5. Nettverksbygging mellom tilbydere

Reindriftsfamiliene ser betydningen av å møtes og samarbeide, men i praksis er det liten kontakt ut over nettverkssamlingene i forbindelse med (re)sertifisering. Potensialet for å samarbeide om **tilbud** er i liten grad utnyttet, og de finansielle virkemidlene i pilotprosjektet har heller ikke premiert samarbeid. Det anbefales at prosjektorganisasjonen har fokus på hvordan tilbyderne kan stimuleres til nettverkssamarbeid, men først og fremst må slikt samarbeid komme nedenfra og være ønsket av tilbyderne selv. Slike initiativ krever derfor et engasjement der noen tar på seg en koordineringsrolle på vegne av andre tilbydere. Da er det kanskje naturlig å primært samarbeide med tilbydere som er geografisk nær hverandre og gjerne kan tilby komplementære tjenester. En annen måte å tenke nettverk på er å gå sammen om å utarbeide nye tjenester til **nye målgrupper**, og hvor samarbeidet består i å utarbeide et innhold som er nytt i markedet eller lite utprøvd. Dette kan for eksempel være tilbud til eldre, flyktninger osv.

Som tidligere nevnt under finansiering, finnes det nettverksmidler reindriftsfamilier kan søke på for å medfinansiere slike fellestiltak, for eksempel hos Innovasjon Norge og Sametinget. Det er også erfaring å hente fra andre liknende nettverk, for eksempel nettverk for reinkjøttbedrifter og samiske reiselivsbedrifter. Kompetansemekler kan også brukes om forskningsbasert bistand er relevant. Vi vet at slike tilbyderinitierte tiltak kan kreve handling utenfor dagens programorganisasjon, men vil vise at reindriftsfamiliene er opptatt av eget entreprenørskap og tar et eierskap i framtidig utvikling av tilleggsnæringen. Hvor langt dette kan utvikles i retning av et samvirke som står på egne bein, avhenger av flere forhold som må undersøkes nærmere.

7.6. Hvordan gjøre tilbudet bedre kjent gjennom profilering?

Det ligger et stort potensial i å gjøre «Ut på vidda-tilbudet» bedre kjent i markedet, men det er krevende å være målrettet når markedet og målgruppene kan være så mangt. Erfaringene fra pilotprosjektet viser at selv om det er oppnådd god kontakt og forståelse for tilbudet med enkelte kommuner, er dette gjerne spesifikt gjennom opplæringssetaten. Det kan være andre fagavdelinger innenfor samme kommune som ikke er nådd og som kan være potensielle kjøpere i neste runde. Antakelsen om at det bare er det offentlige som kan være kjøper av tjenester, har vist seg å ikke stemme, og kanskje må en ha andre strategier for å nå for eksempel frivillige organisasjoner eller privat næringsliv.

Ut over profilering til utvalgte målgrupper/bestillere, er det noen tiltak som kan styrke kunnskapen om programmet mer generelt. For **programlederen** hos Statsforvalteren dreier dette seg om å oppdatere og videreutvikle hjemmesiden slik at mulige kjøpere finner den informasjonen de trenger. Det er særlig viktig å ha en oppdatert liste over kvalifiserte tilbydere, og gjerne kort om deres tilbud eller link til hjemmesider. Videre er annen aktivitet på sosiale medier nødvendig, for ytterligere eksponering. Vi kjenner til at det nylig er produsert videoer hvor tilbydere og bestillere forteller om sin erfaring med å delta i programmet. Dette vil bli fine virkemidler til bruk i profileringen. Programlederen og styringsgruppa beveger seg på ulike arenaer gjennom sitt arbeid/arbeidsplass, og det er alltid mulighet for å legge inn et godt ord om programmet der informasjonen kan komme til nytte. Til slutt oppfordres det til å bruke de samiske veiviserne for å nå barn, ungdom og skoler med informasjon om programmet.

Tilbyderne må utvikle og oppdatere hjemmesiden med relevant informasjon slik at mulige kjøpere får den informasjonen de trenger og kan ta kontakt. Vi har observert at ikke alle tilbydere har egen hjemmeside, og anbefaler at dette bør prioriteres høyt, også om denne tjenesten må kjøpes eksternt. På hjemmesiden er det også viktig å bruke sertifiseringer med logo aktivt. Videre er det lurt å ha skriftlig informasjon om hvilke tilbud som er tilgjengelige, med innhold og pakker som enkelt kan sendes ut ved forespørsel. Det er lurt å ha en plan for å markedsføre tilbudet i nærmiljøet, minimum i hjemkommunen og nabokommunene.

Et mål på sikt kan være å utarbeide en håndbok for kjøpere av «Ut på vidda-tilbud», gjerne digital, så den lett kan oppdateres. Det er nå samlet en del erfaring hos tilbydere og prosjektorganisasjonen som med fordel kan formidles og gjøres bedre kjent i markedet. Håndboken kan i tillegg til presentasjon av programmet og formelle krav ved deltakelse, også inneholde brukererfaringer og eksempler på gode tiltak. Et slikt produkt bør utarbeides av tilbydere og programleder i fellesskap. Her er det mye inspirasjon å hente fra «Inn på tunet» som har en slik håndbok.

Pilotkommunene sitter nå med mye erfaring som bruker av tilbudene. Kontaktpersonene og lærerne er gode ambassadører for å spre kunnskap om programmet både innad i kommunen, til andre kommuner og i fora hvor lærings- og omsorgsbaserte tilbud diskuteres. Det er viktig å oppfordre til å spre kunnskapen.

Norske Reindriftssamers Landsforbund har en nøkkelrolle i programmet som en av avtalepartene. De har representanter i styringsgruppa, og er en næringsorganisasjon for reindriftsfamiliene som deltar. Tillitsvalgte kan med fordel gjøre ordningen bedre kjent blant NRLs medlemmer for å styrke rekrutteringen og kan blant annet invitere tilbydere inn på arenaer der det er naturlig at programmet blir markedsført. De kan også støtte mer aktivt opp om reindriftsfamiliene som deltar i programmet gjennom eget nettverk og informasjonskanaler.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Informasjonsskriv Evaluering av «Ut på vidda»

Landbruks- og
matdepartementetNORCE Norwegian Research Centre AS
www.norceresearch.no

Informasjonsskriv – Evaluering av «Ut på vidda»

Som en del av Reindriftsavtalen er avtalepartene Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) eier av programmet «Ut på vidda» som er reindriftens egen lærings- og omsorgstjeneste bygd på samisk kultur, tradisjoner og reindrift. Satsingen har vært permanent siden 2016, og administreres av Statsforvalteren (SF) i Troms og Finnmark, i samarbeid med Statsforvalterne i Nordland og i Trøndelag.

I Reindriftsavtalen for 2024/2025 ble avtalepartene enige om at det skal gjennomføres en evaluering av programmet, og etter en anbudskonkurranse ble dette oppdraget gitt til NORCE – Norwegian Research Center.

Dette er et informasjonsskriv med spørsmål om å delta i et intervju for å bidra med kunnskap inn i arbeidet med evalueringen. Det vil bli gjennomført intervjuer med tilbydere (reindriftsfamilier), bestillere (kommuner og andre) og programmets styre, samt avtaleparter.

Hovedmålet med evalueringen er å vurdere om programmet «Ut på vidda» og pilotprosjektet «Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften» har bidratt til å nå målene, gi en vurdering av pilotprosjektet og komme med eventuelle forslag til justeringer av innretning og administrasjon av ordningen. Dette er en underveisevaluering, og du kan med din deltakelse være med på å påvirke programmets videre retning.

Det er frivillig å stille til intervju. Om du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg om du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Vi tar ditt personvern på alvor og vi ønsker å forsikre deg om at vi behandler dine opplysninger på en trygg og konfidensiell måte. Personopplysningene vi har er navn og kontaktopplysninger. Disse vil lagres sikkert og adskilt fra øvrig data. Vi vil bare bruke opplysningene dine i samsvar med di formålene som er lagt fram i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. All databruk blir anonymisert. På denne måten vil det være umulig å identifisere di ulike deltakerne i publisert forskning og rapporter, utover at du kanskje vil kunne kjenne igjen egne utsagn. Bare prosjektansvarlig (NORCE) vil ha tilgang til rådata som genereres av evalueringen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter evalueringsprosjektet? Prosjektet vil etter planen avsluttes i januar 2025. Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes. Innen prosjektslutt vil alt datamateriale anonymiseres ved å slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel), omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende samanstilling av bakgrunnsopplysninger som for eksempel bosted/arbeidssted, alder og kjønn), og ved å slette digital lyd.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Vi har meldt prosjektet inn til Sikt/NSD som skal vurdere at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan du finne ut mer?

Om du har spørsmål til evalueringen, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Personvernombud for NORCE er Marita Ådnanes Helleland, personvernombud@norceresearch.no
- Prosjektleder: Vigdis Nygaard, viny@norceresearch.no, 97616407
- Prosjektmedarbeider: Bård Kårtveit baka@norceresearch.no, 40454714

Dine rettigheter har sammenheng med at det er mulig å identifisere personer i datamaterialet. Rettighetene dine er:

- innsyn i hvilke for personopplysninger som er registrert om deg.
- mulighet til å få kopi av opplysningene om deg
- å få rettet personopplysninger om deg
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av personopplysningene dine

Dersom du har spørsmål knyttet til vurderingen fra Sikt sine personverntjenester, kan du ta kontakt på e-post: personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.

Vennlig hilsen

Vigdis Nygaard og Bård Kårtveit

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om evalueringen av «Ut på vidda-programmet» og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med lydopptak
- at innsamlet informasjon kan i anonymisert form bruke til forskning publisert i tidsskrift, rapporter og/eller andre tekster eller presentasjoner

Jeg samtykker til at opplysningene mine behandles fram til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

NORCE

Norwegian Research Centre AS
Postboks 22 Nygårdstangen
5838 Bergen, Norway

E-POST post@norceresearch.no

WEB norceresearch.no

TEL +47 56 10 70 00

ORG NO 919 408 049

